

SİNEMADA “ÇEŞİTLİLİK, KAPSAYICILIK VE ÇOK KÜLTÜRLÜLÜK” REHBERİ KİTABI

**KADIN
YÖNETMENLER
DERNEĞİ**

Avrupa
Birliği **sivil
düşün**

KADIN YÖNETMENLER DERNEĞİ
Küresel Eşitlik ve Kapsayıcılık Ağı Derneği
2022

ISBN: 978-605-71585-1-2

Yazarlar:
AYŞE KAŞIKIRIK
GÜLTEN TARANÇ

EDİTÖR:
PROF. DR. BERRAK TARANÇ

Katkıları için 9 Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Film Tasarımı ve Yönetmenliđi Bölümü Film Tasarım ve Yönetmenliđi Anasanat Dalı Öğretim Üyeleri DOÇ. DR. RAGIP TARANÇ ve DR. ÖĞRETİM ÜYESİ DİLAVER BAYINDIR'a çok teşekkür ederiz.

REHBER TASARIMI: BUĞÇE ÇALIŞKAN
GÖRSEL TASARIMLAR: HATİCE SARE YILDIRIM

Copyright © 2022 Kadın Yönetmenler Derneği ve Küresel Eşitlik ve Kapsayıcılık Ağı Derneği

"Bu rehber kitap Avrupa Birliği Sivil Düşün Programı kapsamında Avrupa Birliği desteği ile hazırlanmıştır. İçeriğın sorumluluğu tamamiyle Kadın Yönetmenler Derneği'ne aittir ve AB'nin görüşlerini yansıtmamaktadır."

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	4
GİRİŞ	5
1.BÖLÜM KADIN YÖNETMENLER DERNEĞİ	8
1.1.BÖLÜM ULUSLARARASI KADIN YÖNETMENLER FESTİVALİ (UKYF)	9
1.2.BÖLÜM 5. ULUSLARARASI KADIN YÖNETMENLER FESTİVALİ	10
1.2.1.BÖLÜM 5. ULUSLARARASI KADIN YÖNETMENLER FESTİVALİNE BAŞVURUDA BULUNANLAR	12
1.3.BÖLÜM 6. ULUSLARARASI KADIN YÖNETMENLER FESTİVALİ	13
2.BÖLÜM KÜRESEL EŞİTLİK VE KAPSAYICILIK AĞI DERNEĞİ	14
2.1.BÖLÜM ÇEŞİTLİLİK	16
2.2.BÖLÜM KAPSAYICILIK	17
2.3.BÖLÜM ÇOK KÜLTÜRLÜLÜK	18
2.4.BÖLÜM HAK TEMELLİ YAKLAŞIM	19
2.4.1.BÖLÜM HAK TEMELLİ YAKLAŞIMIN TEMEL İLKELERİ	19
2.4.2.BÖLÜM HAK TEMELLİ YAKLAŞIM NELERE ODAKLANIR?	20
3.BÖLÜM SINEMA ÇEŞİTLİLİK, KAPSAYICILIK VE ÇOK KÜLTÜRLÜLÜK	20
3.1.BÖLÜM KADIN YÖNETMENLER SINEMADA EŞİTLİK İSTİYOR!	22
3.2.BÖLÜM SINEMADA CİNSİYET EŞİTSİZLİĞİ	23
3.3.BÖLÜM SINEMADA CİNSİYET EŞİTSİZLİĞİNİ ÖLÇMEK: BECHDEL TESTİ	23
4.BÖLÜM SINEMADA ÖĞRENCİLERİN GÖZÜNDEN ÇEŞİTLİLİK, KAPSAYICILIK VE ÇOK KÜLTÜRLÜLÜK	23
4.1.BÖLÜM ÖĞRENCİLER SINEMANIN HERKES İÇİN ERİŞİLEBİLİR OLMASINI İSTİYOR!	23
4.2.SINEMA EĞİTİMİNDE AKDENİZ KÜLTÜRÜNÜN YAPISAL ÖZELLİKLERİNİN KULLANILMASI NEDENSELİĞİ VE KADIN YÖNETMENLERİN ANLATILARINA KATKISI DOÇ.DR.RAGİP TARANÇ	23
5.BÖLÜM 5. ULUSLARARASI KADIN YÖNETMENLER FESTİVALİ 2. ETAP HAK TEMELLİ SAVUNUCULUK ÇALIŞMASI	23
5.1.GÜLTEN TARANÇ (YÖNETMEN/UKYF DİREKTÖR)	23
5.2. DR. ÖĞRETİM ÜYESİ DİLAVER BAYINDIR	23
5.3.BANU BOZDEMİR (SINEMA YAZARI/UKYF DANIŞMA KURULU ÜYESİ)	23
5.4.SEVİNÇ BALOĞLU (YÖNETMEN/UKYF DANIŞMA KURULU ÜYESİ)	23
5.5.JALE İNCEKOL (YÖNETMEN/UKYF DANIŞMA KURULU ÜYESİ)	23
5.6.SEMA PEKDAŞ (AVUKAT/UKYF DANIŞMANI):	23
5.7.DİLEK ÇOLAK (YÖNETMEN/UKYF DANIŞMA KURULU ÜYESİ)	23
5.8.AYSİM TÜRKMEN (YÖNETMEN/UKYF DANIŞMA KURULU ÜYESİ)	23
5.9.FATOŞ YAPICI (KURGU YÖNETMENİ)	23
5.10.PROF. DR. BERRAK TARANÇ (MÜZİKÖLOG / FILM MÜZİKÇİSİ)	23
5.11.DOÇ. DR. SABİRE SOYTOK (AKADEMİSYEN)	23
5.12.DİLARA MUTLU (FİNALİST YÖNETMEN)	23
5.13.SEDA ÖZALTAN (YÖNETMEN)	23
5.14.GÜLDEN CEVHER ÖZ (YÖNETMEN)	23
SONUÇ	23
ÖNERİLER	23
KAYNAKLAR	23

ÖNSÖZ

Avrupa Birliği Sivil Düşün Proje desteğiyle Kadın Yönetmenler Derneği - Küresel Eşitlik ve Kapsayıcılık Ağı “Kadın Yönetmenler ile Hak Temelli Savunuculuk” kampanyasını yürütüyor. 6. Uluslararası Kadın Yönetmenler Festivali’nin (2023)başvuruları 30 Mayıs 2022’den itibaren açılmıştır ve 6. yıl teması “Dalgaları Aşmak” olarak belirlenmiştir.

Uluslararası Kadın Yönetmenler Festivali hem ulusal hem de uluslararası ölçekte vizyon sahibi ve yaratıcı kadın yönetmenleri destekleyerek izleyicide yeni bakış açıları yaratmayı, kadınların iş birlikleriyle yeni köprülerin kurulmasını, destek fonlarının yaratılmasını ve genç kadın yönetmenlerin iş yönünden teşvik edilerek desteklenmelerini sağlar. Uluslararası Kadın Yönetmenler Festivali’nin bir başka önemli çalışma hedefi ise, kadın hikâyelerinin kamuoyunun gündeminde daha fazla yer almasına yardımcı olmak ve bu hikâyelerde kadının doğru konumlandırılmasını sağlamaktır. Bugün hala dünyada sürmekte olan ve kadının mağduriyeti ile sonuçlanan durum ile olaylara yeni bakış açıları kazandırarak, izleyici konumundaki kadınları ve erkekleri bilinçlendirmektir.

Unutmayalım ki, günümüzde dünyamızın eşitliğe ve kapsayıcılığa, her zamankinden daha fazla ihtiyacı var!

GİRİŞ

Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Bildirgesi'nin ilk maddesinde "Bütün insanlar özgür, onur ve haklar bakımından eşit doğarlar." ifadesi yer almaktadır. Böylece, bu bildirme nerede olurlarsa olsunlar, tüm insanların yaşları, cinsiyetleri, dilleri, dinleri, ulusal veya sosyal kökenleri ile diğer belirli özellikleri ne olursa olsun, tüm insanların bireysel olarak eşit haklara sahip olduğunu vurgulamaktadır.

Kadın Yönetmenler Derneği olarak, kadın sinemacılara fırsat eşitliği sağlamak ve hikâyesel anlamda sinemada kadın temsillerinin olumlu yönde iyileştirilmesi ve sıklaşması, izleyici ve kamuoyunda bu konularda farkındalık sağlamak odağımıza aldığımız sorunların başlıcalarıdır.

"Uluslararası Kadın Yönetmenler Film Festivali" 8 Mart Dünya Emekçi Kadınlar Günü kapsamında her yıl aynı dönemde kadın yönetmen ve kadın sinema emekçilerini bir araya getirerek, kadın yönetmenlerin ve filmlerinin görünür kılınmasını hedeflemektedir:

- Festivalin tanıtım kampanyası ile İzmir'in bir kadın ve sanat şehri olduğunun öne çıkarılması
- İzmir'in doğal plato potansiyelinin kadın yönetmenlere tanıtılması, şehrin ve ilçelerinin sinema filmlerinde ve belgesellerde görünürlüğünün artırılması
- Halihazırda İstanbul'da konumlanmış olan sinema sektörünü İzmir'e doğru kaydıracak ön bağlantıların oluşturulması, sektördeki kadınlar için bir tanışma ve işbirliği zemininin yaratılması
- İletişim ve Güzel Sanatlar Fakültelerinin Sinema-Tv öğrencileri başta olmak üzere, İzmirli sinema severlerin kolay ulaşamayacakları bir film seçkisiyle buluşturulması
- Kadın yönetmenlerin filmlerinin ve bilgilerinin arşivlenmesi

- Kadın yönetmenlerle kadın ve sinema alanında araştırma yapan akademisyenlerin bir araya gelmesi
- Üretime yeni başlayan kadın yönetmenlerin filmlerinin seçkiye dahil edilmesi
- Seçilen filmleri diğer ulusal ve uluslararası festivallere önererek filmleri öne çıkarmak, uluslararası gösterimler organize etmek ve yerel yönetimlerce gösterilmelerine aracılık ederek, daha geniş izleyiciye ulaşmalarını sağlamak.
- Yönetmenlerin basında tanıtılması ve basınla iletişimin sağlanması
- Uzun ve kısa metraj, belgesel gibi tüm kategorilerde gerçekleştirilen gösterimlere telif ücreti ödenmesi
- Çalışanlara ve stajyerlere ücret ödenmesi
- Çalışan stajyer öğrencilere okul projelerinde ekipman desteğinin yaratılması, yönetmenlerle çalışma imkanının sağlanması
- Farklı şehirlerde yaşayan kadın yönetmenlerden derlenen röportajlarla festivalin açılış filminin hazırlanması, her yıl gelen konuk yönetmenlerle yapılan röportajların arşivlenmesi
- Uluslararası seçki bölümü ve yurtdışı gösterimler ile festivalin uluslararası bir nitelik kazanması
- Atölyelerin yıl içine yayılması ve yönetmenlere atölyeler için ücret ödenmesi
- Türkiye'nin birçok kentinden festivale katılan akademisyenlerle düzenlenen panel ve söyleşilerin ardından ilk defa 2023 yılında basılması planlanan kitap ve e-kitap ile festivalin akademik yayınına kavuşması
- İzmir'deki sermaye gruplarının kentin değerini ön plana çıkaracak kültür girişimlerinde aktif rol almasının sağlanması
- Sivil toplum kuruluşlarıyla işbirliğine gidilerek toplumun dezavantajlı bireylerinin sinema sanatı ile tanıştırılması

- Festival çatısı altında bir araya gelen kadın yönetmenlerin ve sektörel paydaşların bir dernek ya da meşru bir oluşum altında kurumsallaşması
- Festivali düzenlemek için kurmuş olduğumuz Kadın Yönetmenler Derneği, festivalin düzenlenmesinin yanında da, yıl içinde kadınlar ile ilgili pek çok etkinliğin sürekliliğinin sağlanmasını amaçlamaktadır.

Her yıl temalarına yeni bir bölüm ekleyen festivalin 2022 yılı teması “Sınırlar” oldu. Ulusal ve uluslararası gerçekleşecek olan yarışma filmlerinde tema aranmadı ve kadın bakış açısını yansıtan tüm özgün filmler yarışma bölümüne kabul edildi. Kadın yönetmenlerin ilk filmlerinin yer aldığı “İlkler Unutulmaz”, güçlü kadın karakterlerinin anlatıldığı “Süper Kahramanlık” ve içinde umut teması olan filmler “Hayaller”, tema kategorileriyle bu yılda devam etti. Uzun metraj, belgesel, kısa film, deneysel kategorilerinde ulusal ve uluslararası yarışma ve gösterim filmleri oldu.

1.BÖLÜM

KADIN YÖNETMENLER DERNEĞİ

İzmir merkezli Kadın Yönetmenler Derneği, Uluslararası Kadın Yönetmenler Festivali(UKYF)'nin kurumsal bir kimlik çatısı altında organize edilmesi amacıyla Şubat 2021 tarihinde kurulmuştur. Bu derneğin ön çalışma faaliyetleri, Uluslararası Kadın Yönetmenler Festivali'nin sürdürülebilmesi için kurumsal bir yapıya gereksinim duyulmasıyla 3. Kadın Yönetmenler Festivali sonrası başlamış ve 2020 süresince bu dernek için ön hazırlık toplantıları gerçekleştirilmiştir, bu bağlamda festival katılımcısı olan kadın yönetmenler ve sinema paydaşları, derneğin ön çalışmalarından yıl boyunca haberdar edilmiştir.

Kadın yönetmenlerin ve sinema/televizyon alanında faaliyet gösteren kadın sinema emekçilerinin aynı çatı altında buluşmasını sağlamak, birbirleriyle olduğu kadar sektör paydaşları ile de iş birliği sağlamalarını geliştirmek amacını güden Kadın Yönetmenler Derneği'nin birincil hedefi, kadın yönetmenlerin sinema alanındaki faaliyetlerinin etkinleştirilmesi ve geliştirilmesi için araştırmalar yapmak; yurt içi ve yurt dışında kadın yönetmenlerin İzmir kentindeki sinema faaliyetlerini desteklemek, bu amaç doğrultusunda gerekli faaliyet alanları açmaktır.

Uluslararası Kadın Yönetmenler Festivali'ni düzenlenmek derneğin öne çıkan organizasyonu olmakla birlikte, dernek çatısı altında yapılacak etkinlikler festival ile sınırlı değildir. Yıl boyunca sürdürülecek atölye, master class, panel gibi diğer organizasyonlar, katılımcı ya da sponsor olunacak çeşitli sivil toplum kuruluşu (STK) faaliyetleri ile sinema emekçilerine ve yeni yetişen nesillere alan açmak, derneğin başlıca girişimi olacaktır.

1.1 BÖLÜM

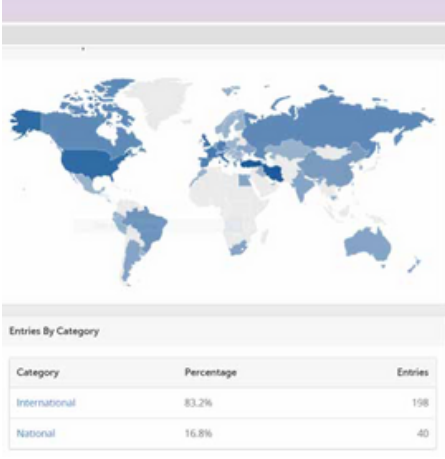
ULUSLARARASI KADIN YÖNETMENLER FESTİVALİ (UKYF)

2018 yılında film gösterim haftası olarak İzmir’de başlayan, Uluslararası Kadın Yönetmenler Festivali, uluslararası kimliğine 3 yıl gibi kısa bir sürede kavuşmuştur. Bağımsız bir festival olan Uluslararası Kadın Yönetmenler Festivali, kadın yönetmenleri ve diğer kadın sinema sektörü çalışanlarını bir araya getirerek sinema sanatına katkıda bulunan tüm kadınları ve onların filmlerini tanınır hale getirmeyi amaçlamaktadır.

Kadınlar sinema endüstrisinde göz ardı edilmeye devam ettiği için, Uluslararası Kadın Yönetmenler ayrıca yeni ağlar ve bakış açıları yaratarak, olası fonlar bularak ve yeni gelen film yapımcıları nesline yer açarak yaratıcı kadınları desteklemeyi ve teşvik etmeyi amaçlamaktadır. Bu festivalin tarihi 8 Mart’ın ve Dünya Kadınlar Günü’nün altını çizmek için bilinçli olarak seçilmiştir.

1.2. BÖLÜM

5. ULUSLARARASI KADIN YÖNETMENLER FESTİVALİ

İlk etabı, 27 Şubat- 8 Mart 2022 tarihleri arasında İzmir’de düzenlenen 5. Uluslararası Kadın Yönetmenler Festivali’nin teması “Sınırlar”dı. 5. Uluslararası Kadın Yönetmenler Festivali 59 ülkeden toplamda 245 başvuru almıştır.

27 Şubat- 8 Mart 2022 tarihleri arasında İzmir’de düzenlenen 5. Uluslararası Kadın Yönetmenler Festivali’nin teması “Sınırlar”dı. 5. Uluslararası Kadın Yönetmenler Festivali 59 ülkeden toplamda 245 başvuru almıştır. Yapılan ön eleme sonucunda 28 ülkeden 98 film gösterim ve yarışma programına seçilmiştir. Seçilen bu filmlerden 52 film dünya prömiyerini, 70 film ise Türkiye Prömiyerini 5. Uluslararası Kadın Yönetmenler’de gerçekleştirmiştir.

1.2.1. Bölüm Uluslararası Kadın Yönetmenler Festivali’ne Başvuruda Bulunan Ülkeler:

İran, Türkiye, Amerika Birleşik Devletleri, Birleşik Krallık, Almanya, Fransa, İspanya, İtalya, Rusya, Porto Riko, Çek Cumhuriyeti, Çin, Brezilya, Belçika, Arjantin, Uruguay, Ukrayna, Tayvan, İsviçre, İsveç, Slovakya, Sırbistan, Romanya, Polonya, Norveç, Hollanda, Meksika, Lüksemburg, Litvanya, Lübnan, Kore Cumhuriyeti, Kazakistan, Hindistan, Macaristan, Finlandiya, Ekvador, Kanada, Bulgaristan, Yunanistan.

Uluslararası Kadın Yönetmenler Festivali, 5.yılında, Avrupa Bağımsız Filmler Festivali (ÉCU-Fransa), Women's Rights Nights (Üsküp), Raindance Film Festivali(İngiltere) ve Porto Femme Film Festivali (Portekiz) ile protokoller imzalayarak uluslararası kimliğini güçlendirmiştir. Böylece bu protokol gereğince, festival sürecinde Türkiye'den ulusal seçkide ödül kazanan filmler, yukarıdaki söz edilen bu festivallerden ücretsiz başvuru hakkına sahip olmuştur.

İzmir Fransız Kültür Merkezi ve Tire Belediyesi Kültür Salonu'nda gerçekleşen gösterimlerde toplamda 1303 izleyici etkinliklerimize katılmıştır. 27 Şubat 2022 tarihinde gerçekleşen açılışımıza 170 kişi katılım göstermiştir. 25 Nisan-1 Mayıs 2022 tarihleri arasında ise çevrimiçi gösterimler ve Uluslararası Kadın Yönetmenler Festivali Danışma Kurulu'nun İzmir'de toplanarak, 6. Yıl için çalışmalarına başlamasıyla ikinci etap düzenlenmiştir.

KADIN
YÖNETMENLER
FESTİVALİ
5. 2022
İZMİR

27 Şubat - 8 Mart
25 February - 8 March

25 Nisan - 9 Mayıs
25 April - 9 May

TÜMÜYLE İZMİR | TIRE | ÇEVİRİMÇİ
TÜRKİYİ | İZMİR | TIRE | ONLINE

İZMİR
BÜYÜKŞEHİR
BELEDİYESİ

T.C. KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI KATILIMLARIYLA

T.C. KÜLTÜR VE TURİZM
BAKANLIĞI

Sinema
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

#weareforcingtheboundaries #sınırlarıyörüz

KADIN
YÖNETMENLER
DERNEĞİ

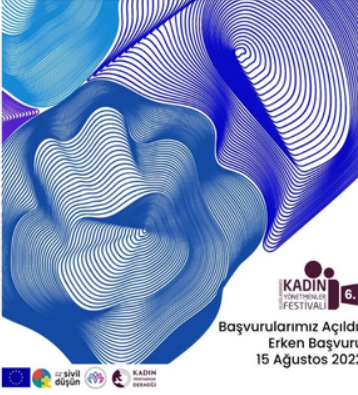
EUROPEAN UNION
İZMİR BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ
PROJEKAS
UEA
ÉCU
KİNETİK
WMC
Grimmery

İzmir Büyükşehir Belediyesi
ProjeKas
UEA
ÉCU
KİNETİK
WMC
Grimmery

1.3. BÖLÜM

6. ULUSLARARASI KADIN YÖNETMENLER FESTİVALİ

Uluslararası Kadın Yönetmenleri Festivali Danışma Kurulu'nun 24 Nisan 2022 tarihinde İzmir'de yaptığı toplantı ile bu festivalin 6.yılıının teması "Dalgaları Aşmak" olarak belirlenmiştir.

İşsizlik kaderimiz olduğunda, açlık soframıza oturduğunda, kuraklık nehirleri toz yatağına dönüştürdüğünde, savaş evimizi yerle bir ettiğinde, şiddet nefesini yüzümüze her üflediğinde, yalınayak yürüdüğümüz yollarda, denizin ortasında tıka basa dolu o şişme botlarda, ölümüne aştığımız

sınırlarda, aşamadığımız vicdan duvarlarında, uğradığımız her adaletsizlikte, haksızlıkta, eşitsizlikte... Her gün biraz daha kabaran, bizi yutmaya çalışan dalgalara karşı aman vermeyen dalgakıranlar gibiyiz.

Göç yolları bizimle dişileşirken; şimdi doğduğumuz yerlerden çok uzakta, kameranın gözünden bakıyoruz size. Hayata seyirci olmayı reddeden kadınlarla birlikte yeni hikayeler yazıyoruz.

Üstümüze gelen her dalgayı aşıyoruz. gördüklerimizi görmeniz için, yaşadıklarımızı hissetmeniz için ve herşeye rağmen buradayız demek için! kolay olmayacak ama çabamıza değer.

Köklerimizle, gövdemizle, dallarımızla, yemyeşil bereketli bir ağaç olacağız hep birlikte.

2. BÖLÜM

KÜRESEL EŞİTLİK VE KAPSAYICILIK AĞI DERNEĞİ

Küresel Eşitlik ve Kapsayıcılık Ağı, 3 Nisan 2021’de, Türkiye’de kadınların yerel yönetimlere seçme ve seçilme hakkı kazanmasının 91. yıldönümünde İstanbul’da kurulmuştur.

21. yüzyılın değişen ve gelişen koşullarında, küresel ve yerel sorunlar karşısında toplumun tüm kesimlerinin daha eşit ve kapsayıcı bir dünyaya duydukları özleme katkı sunmak amacıyla çalışmalarımıza başladık.

Adil, özgür ve daha iyi bir yaşamın mümkün olabilirliliğine duyduğumuz inanç ile çalışmalarımızı sürdürüyoruz.

Eşitlik ve kapsayıcılık çerçevesinde; farklılıkları bir zenginlik olarak görüyor ve her türlü ayrımcılığa karşı çıkıyoruz. Eşitliği, evrensel insan haklarını, demokrasiyi, hukukun üstünlüğünü, temel hak ve özgürlükleri esas alarak etkinliklerimizi oluşturuyoruz.

Bilimsel çalışmalarını öne çıkarmak ve destek vermek, bağımsız, tarafsız ve şeffaflık içinde çalışmalarımızı yürütmek bizler için çok değerli ve önemli.

Küresel Eşitlik ve Kapsayıcılık Ağı Derneği; özgün projeler üreterek, araştırmalar yaparak, yayınlar ve raporlar hazırlayarak, kadınların ve toplumun tüm kırılgan kesimlerinin birbirinden öğrenmesini, güçlenmesini ve dayanışmasını öne çıkarmak istemektedir.

Daha eşit ve kapsayıcı bir dünya mümkün!

Neden olmasın ki!

Bu bağlamda çeşitlilik, kapsayıcılık, çok kültürlülük ve hak temelli yaklaşım kavramlarını tartışmak durumundayız.

2.1.BÖLÜM ÇEŞİTLİK

Bir grup insanda farklı özelliklerin varyasyonlarının varlığını ifade eder. Bu özellikler, kimliğimizi şekillendiren şeyler (örneğin ırk, yaş, cinsiyet, din, cinsel yönelim, kültürel geçmiş) ile bilişsel becerilerimiz ve kişilik özelliklerimiz gibi bizi benzersiz kılan her şey olabilir.

"Çeşitlilik", yalnızca farklılıkları kabul etmekten ve/veya hoş görmekten daha fazlasını ifade eder. Çeşitlilik, aşağıdakileri içeren bir dizi bilinçli uygulamadır¹:

- İnsanlığın, kültürlerin ve doğal çevrenin karşılıklı bağımlılığını anlamak ve takdir etmek.
- Kendimizden farklı niteliklere ve deneyimlere karşılıklı saygı göstermek.
- Çeşitliliğin sadece var olma yollarını değil, aynı zamanda bilme yollarını da içerdiğini anlamak.
- Bazı bireylerce kişisel, kültürel ve kurumsallaşmış ayrımcılığın, pozitif ayrıcalıklar yarattığı düşünülürken bazen de bu ayrıcalıkların düşünülenlerin aksine dezavantajlar da oluşturduğunu kabul etmek.
- Her türlü ayrımcılığı ortadan kaldırmak adına birlikte çalışabilmemiz için farklılıklar arasında birleşimler kurmak.

Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi² (CEDAW)'nin, 1. Maddesi'nde göre "kadınlara karşı ayırım" deyimi;

Kadınların medeni durumlarına bakılmaksızın, kadın ile erkek eşitliğine dayalı olarak politik, ekonomik, sosyal,

kültürel, medeni ve diğer sahalardaki insan hakları ile temel özgürlüklerinin tanınmasını, kullanılmasını ve bunlardan yararlanılmasını engelleyerek, ortadan kaldıran veya bunu amaçlayarak cinsiyete bağlı olarak yapılan herhangi bir ayırım, mahrumiyet ile kısıtlama anlamına gelmektedir.

Çeşitlilik, grupları ve insanları birbirinden ayırmak için kullanılacak herhangi bir boyuttur. İnsanların farklılıklarına gerçekten değer vermelerini sağlamak için basit hoşgörüyü aşarak birbirini anlamak anlamına gelir. Bu, her bireyin içerdiği çeşitliliğin zengin boyutlarını hem kucaklamamıza hem de kutlamamıza ve toplumda ve iş gücünde çeşitliliğe olumlu değer vermemize olanak tanır³.

Hepimiz daha çeşitli, kapsayıcı, anlayışlı, uzlaşmacı, hatta farklılıklarımızı kutlayan ve ortak yarar için bir araya gelen bir toplumdan faydalanacağız. (“Eşitlik Savaşçısı” Yargıç Ruth Bader Ginsburg)

Çeşitlilik, ırk, etnik köken, cinsiyet, cinsiyet kimliği, cinsel yönelim, yaş, sosyal sınıf, fiziksel yetenek ile nitelikler, dini veya etik değerler sistemi, ulusal köken ve siyasi inançlar dahil ancak bunlarla sınırlı olmamak üzere insan farklılıklarının bir yelpazesidir. Kapsayıcılık, tüm insanların doğasında bulunan değer ve haysiyetin tanındığı katılım ve yetkilendirmedir⁴.

Türkiye Cumhuriyeti 1982 Anayasası'nın “Kanun Önünde Eşitlik” ilkesini içeren 10. Maddesi'ne göre;

- Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir. Kadınlar ve erkekler eşit haklara sahiptir. Devlet, bu eşitliğin yaşama geçmesini sağlamakla yükümlüdür. Bu maksatla alınacak tedbirler eşitlik ilkesine aykırı olarak yorumlanamaz.

³<http://www.skdturkiye.org/esit-adimler/guncel/filmlerde-cinsiyet-esitligi>

⁴<https://esitlikadaletkadin.org/oscar-gecesinden-enstantaneler-kadinlarin-basarisi-cinsiyetci-sakalar-ve-erkeklik-krizi/>

Eşitlik temel bir insan hakkıdır. Bu hakkının sağlanamaması çok boyutlu insan hakları ihlallerini doğurmaktadır. Cinsiyet eşitliğinin sağlanması devletin -temel hak ve özgürlükleri alanında- yerine getirmesi gereken en önemli görevlerden biridir⁵.

2.2.BÖLÜM KAPSAYICILIK

İçerme ve dahil etme anlamına gelir. Kapsayıcılık evrensel bir insan hakkıdır. Kapsayıcılığın amacı, ırk, cinsiyet, engellilik, tıbbi veya diğer ihtiyaçlardan bağımsız olarak tüm insanları kucaklamaktır. Eşit erişim ve fırsatlar sağlamak, ayrımcılık ve hoşgörüsüzlükten kurtulmak (engellerin kaldırılması) ile ilgilidir⁶.

İfade özgürlüğünü, yasalar tek başına garanti edemez. Herkesin kendi düşüncesini, cezalandırma olmaksızın açıklayabilmesi için toplumda hoşgörü mevcut olmalıdır (Albert Einstein).

Uluslararası Çalışma Örgütü'nün (ILO) çeşitlilik ve kapsayıcılık üzerine yeni bir raporuna göre, dört kişiden biri iş yerinde kendini değerli hissetmiyor ve dahil olduğunu hisseden kişiler daha üst düzey görevlerde bulunuyor. Çalışma, işyerine dahil olma duygusunun, kişisel geçmiş veya yaş, cinsiyet veya etnik köken/ırk/din gibi özelliklerden ziyade kıdemle ilişkili olma olasılığının daha yüksek olduğunu bulmuştur⁷.

“Adalet olmadan barış olmaz; hakkaniyet olmadan adalet olmaz; kalkınma olmadan adalet olmaz; demokrasi olmadan kalkınma olmaz; kültürlerin ve halkların kimliğine ve değerine saygı duyulmadan demokrasi olmaz.” (Rigoberta Menchú Tum-Guatemala Yerli Hakları Aktivisti)

Çeşitlilik ve kapsayıcılık birbirine bağlı iki kavramdır- ancak bunlar birbirinin yerine geçemezler. Çeşitlilik, bir varlığın temsili veya oluşumu ile ilgilidir. Dahil etme, farklı insan

gruplarının katkılarına, mevcudiyetine ve bakış açılarına ne kadar değer verildiği ve bir çevreye ne kadar entegre edildiği ile ilgilidir.

Pek çok farklı cinsiyet, ırk, milliyet, cinsel yönelim ve kimliğin mevcut olduğu, ancak yalnızca belirli grupların bakış açılarına değer verilen veya herhangi bir yetki veya etkiyi taşıyan bir ortam farklı olabilir, ancak kapsayıcı değildir. Araştırmalar, çeşitli ve kapsayıcı bir işyerinin birçok faydası olduğunu göstermiştir⁸:

- Daha yüksek gelir artışı
- Yeniliğe daha fazla hazır olma
- Farklı bir yetenek havuzunu işe alma yeteneğinin artması
- 5,4 kat daha fazla çalışan elde tutma

Çeşitlilik Savunucusu Verna Myers'e göre, "Çeşitlilik partiye davet edilmekse, kapsayıcılık dansa kaldırılmaktır."

2.3.BÖLÜM ÇOK KÜLTÜRLÜLÜK

Genellikle bir toplumdaki çeşitlilik olgusunu karakterize etmek için tanımlayıcı bir terim olarak kullanılır. Terim, çok kültürlülük savunucularının, azınlık gruplarının üyelerinin egemen gruba asimile olmalarının beklendiği "eritme potası" idealini reddetmede ortak bir zemin bulduğunu söylemek doğru olur. Bunun yerine, çok kültürlülüğün savunucuları, azınlık gruplarının üyelerinin kendine özgü kolektif kimliklerini ve uygulamalarını sürdürebilecekleri bir ideali desteklemektedir⁹.

Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü (UNESCO) Genel Konferansı tarafından 2 Kasım 2001 tarihinde otuz birinci oturumunda kabul edilen "Kültürel Çeşitlilik Evrensel Beyannamesi" toplam 12 başlık altında toplanmaktadır¹⁰:

⁸<https://www.greatplacetowork.com/resources/blog/why-is-diversity-inclusion-in-the-workplace-important>

⁹<https://plato.stanford.edu/entries/multiculturalism/>.

¹⁰<https://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/universal-declaration-cultural-diversity>.

- Kültürel çeşitlilik: insanlığın ortak mirası
- Kültürel çeşitlilikten kültürel çoğulculuğa
- Kalkınmada bir faktör olarak kültürel çeşitlilik
- Kültürel çeşitliliğin teminatı olarak insan hakları
- Kültürel çeşitlilik için elverişli bir ortam olarak kültürel haklar
- Herkesin kültürel çeşitliliğe erişmesine doğru
- Yaratıcılığın kaynağı olarak kültürel miras
- Kültürel mal ve hizmetler: benzersiz türden mallar
- Yaratıcılığın katalizörü olarak kültür politikaları
- Dünya çapında yaratma ve yayma kapasitelerinin güçlendirilmesi
- Kamu sektörü, özel sektör ve sivil toplum arasında ortaklıklar kurmak
- UNESCO'nun Rolü

1998 Nobel Barış Ödülü Sahibi John Hume'a göre, "Farklılık insanlığın özündedir. Farklılık bir doğum kazasıdır ve bu nedenle asla nefret veya çatışma kaynağı olmamalıdır. Farklılığın cevabı, ona saygı duymaktır. Burada barışın en temel ilkesi yatar: çeşitliliğe saygı."

2.4.HAK TEMELLİ YAKLAŞIM

Birleşmiş Milletler tarafından, "insani gelişme süreci için normatif olarak uluslararası insan hakları standartlarına dayanan ve uygulamada insan haklarını destekleme ve korumaya yönelik, kavramsal bir çerçeve" olarak tanımlanır. "Gelişim sorunlarının merkezinde yatan eşitsizlikleri analiz etmeyi, ayrımcı uygulamaları ve adil olmayan güç dağılımını düzeltmeyi" amaçlar. "Uzun vadeli olarak kırılğan ve dışlanmış gruplar için kapsayıcı ve ayrımcılığa karşı çalışmalarla en ağır hak ihlallerini de içerecek şekilde insan, hayvan ve çevre hakları alanında sorumlu kişi ve kurumların sorumluluğunu tanımlamayı ve arttırmayı, hak sahiplerinin haklarını talep etme çerçevesinin güçlenmesi ve katılımını" hedefler¹.

¹<https://www.haklardestek.org/tr/hak-temelli-yaklasim>.

2.4.1.Hak Temelli Yaklaşımın Temel İlkeleri¹²

- Katılım
- Ayrımcı olmama ve eşitlik
- Hesap verebilirlik
- Güçlendirme
- Yasallık

2.4.2.Hak Temelli Yaklaşım Nelere Odaklanır?¹³

- Dışlanmış, marjinalleştirilmiş kesimlere dikkat çeker.
- Katılımı genişletir ve derinleştirir.
- Bütüncül perspektif sunar.
- Adil hizmet sunumu için çalışır.
- Tüm aktörlerin hesap verebilirliğini güçlendirir.
- Politikaların geliştirilmesi sürecini daha şeffaf hale getirir ve hakların ihlal edilmesi durumunda ise gerekli hukuki sürecin işletilmesini sağlayarak, insanları ve toplumu sorumlu olanlardan hesap sorabilir hale getirerek güçlendirir.

¹²https://www.katilimhakkı.org/wp-content/uploads/2020/02/Hak-temelli-yaklaşım_kontrol-listesi.pdf

¹³<https://www.stgm.org.tr/hak-temelli-yaklasim-nedir-0>

3.BÖLÜM

SİNEMADA ÇEŞİTLİLİK, KAPSAYICILIK VE ÇOK KÜLTÜRLÜLÜK

Bu bölümde kadın yönetmenlerin sinemada çeşitlilik, kapsayıcılık ve çok kültürlülük yönündeki verilerinin sunulması yönünde bir çalışma gerçekleştirilirken, eşitlik yönünden irdelenmedi bulunuldu.

3.1.KADIN YÖNETMENLER SİNEMADA EŞİTLİK İSTİYOR!

Avrupa televizyon kurgusunun bestecileri, film yapımcıları ve yönetmenleri arasında kadınlar eşit temsil edilmemektedir. Avrupa Görsel-İşitsel Gözlemevi'nin bir yayını olan "Avrupa Film Prodüksiyonunda Kadın Profesyoneller" başlıklı 2016-2020 dönemini içeren raporuna göre⁴:

- Kadınlar, Avrupa'daki dört film yönetmeninden birinden bile daha azını temsil ediyor.
- Yapımcılar ve senaristler arasında cinsiyet farkı daha az belirgin. Avrupa sinema filmlerinde aktif olan yapımcıların %33'ünü ve senaristlerin %27'sini kadınlar oluşturuyor.
- Kadın varlığı, görüntü yönetmenleri (%10) ve besteciler (%9) arasında en düşük.
- Film ekiplerinde kilit rollerde çalışan kadınların uzun metrajlı bir filmde belirli bir rolde çalışan tek profesyonel olma olasılıkları erkeklerden daha düşüktür.
- Ortalama olarak, kamera arkası rollerinde çalışan kadınlar, erkek meslektaşlarına göre daha az filmde çalıştı.
- 2016 ve 2020 arasında, film başına kadın yönetmenlerin ortalama payı, yıllar içinde önemli bir gelişme olmaksızın yalnızca %20'di. Bu rakam senaristler için %25'tir.

⁴<https://rm.coe.int/female-professionals-in-european-film-production-december-2021/1680a4d30a>.

- Tüm profesyonel kategoriler dikkate alındığında, kadın çoğunluklu ekiplerde filmlerin payı (diğer film türlerine göre) belgesel filmlerde daha yüksek çıkmıştır.

Amerikan Sinema Sanatları ve Bilimleri Akademisi tarafından 1929'dan bu yana verilen Oscar Ödül Töreni, 2022 yılında 94. kez sahiplerini buldu. 94 yıllık Oscar tarihinde sadece 3 defa "En İyi Yönetmen Ödülü" nü kadın yönetmen aldı⁵. Aslında bu veri, kadın yönetmenlerin sinema dünyasında yaşadığı cinsiyet eşitsizliğinin önemli bir göstergesi ve sonucudur.

Uluslararası Kadın Yönetmenler Festivali son 5 yıldaki istatistiğine göre (Şekil 1) Türkiye'de uzun metraj film kadın yönetmen oranı sadece %0,7. Kadın Yönetmenler Derneği olarak, bu oranın artması ve kadınların her alanda görünür olması için, daha kapsayıcı ve destekleyici girişimleri destekliyoruz.

⁵<https://esitlikadaletkadin.org/oscar-gecesinden-enstantaneler-kadinlari-basarisini-cinsiyetci-sakalar-ve-erkeklik-krizi/>

3.2.SİNEMADA CİNSİYET EŞİTSİZLİĞİ

“Film Endüstrisindeki Cinsiyet Farkını Anlamak İçin Veri Bilimini Kullanmak”¹⁶ başlıklı bilimsel bir araştırma kapsamında film endüstrisindeki cinsiyet farkını analiz etmek için İnternet Film Veri tabanı (IMDb)’de en az 1.000 oy almış filmlerin alt yazılarını incelenmiş ve dört soruya cevap aranmıştır.

Sinemada cinsiyet eşitsizliği konusunda yorum yapabilmek için bir takım sorular hazırlanarak bu sorulara verilen yanıtların değerlendirilmesiyle bazı sonuçlar elde edilmiştir. Böylece matematiksel yöntem ile çeşitli yüzdelere erişilmiştir. Tüm bu çalışmaları şu şekilde belirtebiliriz:

Soru 1: Cinsiyet ayrımı göstermeyen film türleri var mı?

Soru 2: Karakterlerin ilişkileri cinsiyet hakkında ne gösteriyor ve bu zaman içinde nasıl değişti?

Soru 3: Kadınlar bugün geçmişte olduğundan daha fazla merkezi film rolü alıyor mu?

Soru 4: Filmlerde kadın temsiline adaleti yıllar içinde nasıl değişti?

Sonuçlar, film endüstrisinin neredeyse tüm türlerinde bir cinsiyet farkının devam ettiğini gösteriyor. Örneğin filmlerde 3,5 kat daha fazla ilişki üçgeni erkek çoğunluktadır. En önemli 10 film rolü açısından, yine erkeklerin çoğunlukta olduğu görülüyor. Filmlerde kadınların yeterince temsil edilmediğinin bir başka işareti, üç karakter arasındaki etkileşimleri analiz ederek bulunur: Etkileşimlerin yalnızca %3,57'si üç kadın arasındayken, %40,74'ü üç erkek arasındadır. Bu sonuçlar, kadınların daha az merkezi rol oynadığına dair önceki çalışmaların sonuçlarını güçlendiriyor ve ortalama olarak kadınların daha küçük rollere sahip olduğunu gösteriyor. Bununla birlikte, yıllar içinde eşitlikte de bir gelişme söz konusudur. Bugün, kadınların geçmişte olduğundan daha önemli film rolleri var.

3.3.SİNEMADA CİNSİYET EŞİTSİZLİĞİNİ ÖLÇMEK: BECHDEL TESTİ

Alison Bechdel tarafından geliştirilen "Bechdel Testi" filmleri cinsiyet eşitliği açısından değerlendirmektedir. Bechdel testine göre bir filmin cinsiyet eşitliğini sağlayabilmesi için 3 kriterin 3'ünü de gerçekleştirmesi gerekir. Bu kriterler aşağıda belirtilmiştir.

Bechdel Kriterleri¹⁷:

- Filmde ismi bilinen en az iki kadın karakter olmalı
- Kadın karakterler birbirleriyle konuşmalı
- Konuşma bir erkekle ilgili olmamalı

¹⁷<http://www.skdturkiye.org/esit-adimlar/guncel/filmlerde-cinsiyet-esitligi>.

Filmlerin yarısından biraz fazlasının (%57 oranında) Bechdel Testi'ni geçebilen film olduğu tespit edilmiştir. Böylece, kadınların genellikle erkek odaklı ilişkiler ve erkek odaklı sohbetler üzerinden yansıtılarak yanlış temsil edildiği ortaya çıkmıştır. Örneğin, Oscar'ı almaya hak kazanmış ancak bu testi geçememiş 5 film: Star Wars, the Godfather, Lord of the Rings, Casablanca ve Kramer Kramer'e Karşı. Bu filmlerin neredeyse tamamında kadınlar arasındaki diyalogun konusu erkeklerden ibarettir. Bechdel Testi sinemada toplumsal cinsiyet eşitliği için önemli gelişmelerden biri olmasına rağmen bu testin filmlerdeki genel cinsiyetçiliği yeterince belirleyemediği eleştirilmektedir¹⁸.

4. BÖLÜM

SİNEMA ÖĞRENCİLERİNİN GÖZÜNDEN SİNEMADA ÇEŞİTLİLİK, KAPSAYICILIK VE ÇOK KÜLTÜRLÜLÜK

Sinema öğrencilerinin sinemada çeşitlilik, kapsayıcılık ve çok kültürlülük konusundaki görüşlerini derlediğimizde öğrencilerin sinemanın herkes için erişebilir olmasını istediklerini tespit ettik.

4.1. BÖLÜM

ÖĞRENCİLER SİNEMANIN HERKES İÇİN ERİŞİLEBİLİR OLMASINI İSTİYOR!

9 Mayıs 2022 tarihinde Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi ev sahipliğinde Film Tasarımı bölümünden 20'den fazla lisans öğrencisinin katılımı ile "Çeşitlilik, Kapsayıcılık ve Çok Kültürlülük" eğitimi düzenlenmiştir. Eğitim iki ana bölümde gerçekleşmiştir; birinci bölümde çeşitlilik, kapsayıcılık ve çok kültürlülük kavramları hakkında teorik bir sunum yapılmış ve sinemadaki uygulama alanları konuşulmuştur. İkinci bölümde ise öğrencilerin perspektifinden sinemada kadın yönetmenlerin yaşadığı sorunların tespit edilmesine ve mevcut eşitsizliklerin giderilmesine yönelik somut çözüm önerilerinin geliştirilmesi amacıyla grup çalışması yapılmıştır. Bu atölye çalışması ile öğrenciler çeşitlilik, kapsayıcılık ve çok kültürlülük üzerine görüşlerini özgürce ifade edebilme fırsatı bulmuştur. Çalışma moderatörler eşliğinde üç gruba bölünerek devam etmiştir.

Soru 1: Sinemada kadın yönetmenlerin yaşadığı sorunlar nelerdir?

- *Cinsiyetçi bir ayrımcılık var. Ayrıca çalışma saatleri konusunda sorunlar var. Çünkü, bazı kadınların çalışma*

saatleri birbirine uymuyor. Örneğin, toplumun getirdiği bir baskı var. Gece belli bir saatten sonra kadının dışarıda ne iş var, işte dahi olsa bir sıkıntı doğuyor. Bu yüzden çalışırken kadınlar sorunlar yaşıyor (Grup 1).

- Kamera taşıma olayı ağır. Bunu yapamazsın, onu taşıyamazsın. O süslü, çitkırıldım, o bir şey yapamaz gibi bir algı var (Grup 1).
- Bence bir küçümseme var. Video prodüksiyon yapamazsın gibi bir algı var. Kadınları küçümsüyorlar diye düşünüyorum. Zira ben sete gittiğimde de orada kameralar ve tripodlar oluyor, sen kaldırma diyorlar (Grup 1).
- Sinemada kadın yönetmenlerin veya sektörde çalışan kadınların yaşadığı ayrımcılığın sinema nezdinde değil, genel olarak kültürel bir sorun olduğunu düşünüyorum. Sektörde tecrübem olmadığı için net bilmiyorum. Fakat, sorun bence bu sadece sinema nezdinde değil genel, kültürel ve coğrafi bir sorundur (Grup 1).
- Çalıştığım son iki sette kadın yönetmenlerle çalıştığım için daha çok tespit yapma fırsatı buldum. Mesela genelde erkek yönetmenler daha baskın oluyordu. Yönetmen kadın olunca ekipte bir gevşeme oluyor. İşe verilen önem biraz daha azalıyor. Çünkü, kadının vermiş olduğu pozitif enerjiyi suistimal ediyorlar. Bu konuda - hakimiyet konusunda- kadınların aslında zorluk çektiğini düşünüyorum. İşten kaytarmalar oluyor ve bu sefer set aksıyor, aksayan sette de sahneler yeterince iyi çekilemiyor. Hakimiyetsizlik sonucu proje yeterince iyi olmuyor veya hayal edilenin altında bir proje oluyor. Bunu bizzat kadın bir yönetmenden duydum. Oyuncuyla girdiği bir tartışmada oyuncu kendisine kadın olduğunu hatırlatınca şöyle bir cevap vermişti: Ben bir kadın değilim. Şu an bir yönetmenim ve yönetmen kimliğiyle buradayım. Bir cinsiyet ayrımı yoktur. Siz benim

yönetmen kimliğine saygı duyacaksınız. Yani gerçekten de böyle olmasını düşünüyorum. Ama ne yazık ki ülkemizde ve işte daha böyle ataerkil ülkelerde kadınların set konusunda biraz daha zorluk çektiğini düşünüyorum (Grup1).

- Sinema sektöründe çoğu sektörde olduğu gibi taciz olayı çok fazla var. Oyuncular tarafından yönetmenler tarafından çok fazla tacize, tecavüze uğrayan kadın oyuncu veya kadın çalışanlar olduğu ortaya çıkmıştı (Grup 2).
- Öncelikle hor görülme ve taciz demek istiyorum. Yani sanki bir kadın yapamazmış gibi bir algı var çok fazla. Çok yanlış olduğunu düşünüyorum. Sanki kadın orada sadece gösteriş için varmış gibi. Görüntü yönetmeni çekiyormuş gibi ya da her şeyi sesli yapıyormuş gibi davranıyorlar. Keza kurgucu kadınlar da çokça tercih edilmiyor zaten benim gördüğüm kadarıyla. Kurgucu arkadaşlarımdan hepsi erkek olduğu için bu yargıdayım tamamen. Bulunduğu pozisyonda sanki yönetmenle olan yakınlığından ya da yapımcı ile olan yakınlığından sanki o pozisyondaymış gibi. Kendi filmi yönetirken bile bu durum böyle (Grup 3).

Soru 2: Sinemada kadın yönetmenlerin yaşadığı eşitsizlikleri ve ayrımcılıkları önlemek için neler yapılmalı? Kadın emeğinin görünür hale gelmesi, kadınların yaşadığı cinsiyetçi tutum ve davranışların sona ermesi için ne tür politikalar geliştirilmeli?

- Birbirimize o kadar çok ayrımcılık yapıyoruz ki, görmüyoruz aslında. Herkes birinin açığını aramaya çalışıyor. Öncelikle aslında kadın yönetmenlerin bireyselliği bırakıp kendi içinde bir birliktelik ve dayanışma yaratması lazım. Eğer böyle olmazsa uzun bir

süre daha devam edecek ayrımcılık (Grup 1).

- Kadınlar bir ayrımcılık ve eşitsizlik yaşıyorsa erkeği eğitmek lazım. Yani bu ayrımcılığı yapan kişiyi eğitmek lazım, mağduru değil. Aslında anlayana kadar denemek lazım. Belki birkaç sivil toplum kuruluşunun birlikte başarabileceği bir şey (Grup 1).
- Bana çok geliyor ailemden. Senin sektörün erkek sektörü sen sektörde iş bulamayacaksın. İkinci bir üniversite oku veya ikinci bir şeye git (Grup 1).
- Cinsiyetler aslında sete çıkıldığı anda bırakılmalı. Yani o sette kazandıkları kimliklere önem verilmeli. Mesela o kadın nasıl ki kendine kadın değil bir yönetmen olarak hitap edilmesini istiyorsa buna öyle saygı duyulmalı ve işini ona göre yapmalı. Kadındır, pozitif enerji ile suistimal etmek yerine ve erkektir daha baskındır yerine, ne olursa olsun işini iyi yapmakta önemlidir. Bu sadece yönetmenler için değil, aynı zamanda kadın oyuncular ve erkek oyuncular arasında da bir haksızlık var. Mesela erkeklere daha fazla ücret ödenirken, kadın oyunculara daha az ücret ödeniyor. Setin her alanında bu tür haksızlıkları aslında görmek mümkün (Grup 1).
- Kadın iş hayatında öncelikli olarak aktif olmalı. Anne ve evinin kadını rolünden oraya geçiş yapması açısından önemli bence (Grup 2).
- Kadın kadının kurdudur mantığının zaten değişmesi gerek. Çünkü kadınların kendini çok aşağıladığını düşünüyorum. Anneanneme ve babaanneme bakınca görüyorum, onlar kendi yapamadıkları şeyi başka kadınların yaptığını görünce onları ayıplıyorlar (Grup 2).
- Açıkçası kadın yönetmenlerin diye özellikle belirtilmesini yanlış görüyorum. Çünkü kadın yönetmen diye biz onları ayırırsak bir şekilde eşitlenmesini engelleyici bir durum olarak görüyorum. Yönetmenleri ayrı tutuyorsun, kadın yönetmenleri ayrı tutuyorsun gibi bir mantık oluşuyor

insanların bilinçaltında. Yönetmen yönetmendir, kadını erkeği fark etmeksizin. O yüzden biz bunu sözlerimizle ayırdığımızda, yönetmenler ve kadın yönetmenler diye bir bilinçaltı oluşuyor (Grup 3).

- Kendi açımdan bu bölüme ben kadın yönetmen olacağım mantığıyla girmedim. Ben yönetmen olacağım mantığıyla geldim. Okula geldikten sonra bana öğretilmiş bir şey “kadın yönetmen” olacağım. Ama öğretilmesinin yanı sıra, aslında karşılaştığım bir gerçek. Çünkü ben de kadın yönetmen olacağım düşüncesine sahip olduğumda, bu kadar yani toplum tarafından ve sektör tarafından ayrıştırılacağını bilmediğimden aslında yönetmen olma mantığıyla geldim. O yüzden kadın yönetmen ifadesi yanlış değil. Çünkü kadın da olsa yönetmen ifadesi aslında o bana kalırsa (Grup 3).

Soru 3: Sinema herkes için nasıl daha erişilebilir ve kapsayıcı olur? Devlet, yapımcılar, üniversiteler, yönetmenler ve sivil toplum örgütleri bu konuda neler yapmalı?

- Sinema gerçekten maliyetli bir bölüm. Mesela sinemaya erişim de çok zor, sinemaya gitmekte lüks artık. Sinema öğrencisiyiz, bizim görmemiz gerekiyor, izlememiz gerekiyor. Bunu sinemada pekiştirmemiz gerekiyor ama hani öğrenci bileti bile bazılarımızı zorlayabilecek derecede. Bence önce bu bilet fiyatları konusunda bir adım atılmalı (Grup 1).
- Benim kız kardeşim müzecilik okuyor. Onların öğrenci kartları ile tüm müzelere ücretsiz girilebiliyor. Sinema öğrencileri için de mesela böyle bir şey yapılabilir (Grup 1).
- Sinemanın hiç olmadığı kadar daha erişilebilir ve daha kapsayıcı olduğunu düşünüyorum. Çünkü internet deni-

len bir şey var elimde. Belli bir üst merci tarafından devlet veya yapımcı tarafından sansür uygulanmadıysa rahatça erişilebileceğini düşünüyorum çeşitli kitleler tarafından (Grup 1).

- Değineceğim iki şey olacak. Biri sinemaya erişim, bir de sinemaya katılım. Son zamanlarda özellikle artık filmleri internette bile bulamıyorsun. Çünkü dijitalleşme artık başladı. İşte telif sorunları, işte belli platformlara ait olmaya başladı filmler. Bu filmleri ücret ödmeden izleyemiyorsun. Daha sonrasında sinemalar pahalılaştı ve sinemaya gidemiyorsun, filmlere erişemiyorsun. Eskiden YouTube'da bile olan filmler şu an diğer internet tarayıcılarında bile yok. Böyle olunca da katılım yok sinemaya. Şimdi bir film çekmek için ise yeterli ekipmana ulaşılması lazım. İşte maddi durumu iyi olmayanlar var, erişemeyenler var. İşte bunun da devlet tarafından en azından ortak veya daha kapsayıcı bir yolla bütün öğrencilere açık hale getirmek lazım, bu teknik malzemeleri (Grup 1).
- İnsanların sanatla ilgilenecek refah seviyesine ulaşması lazım. Şu anda sinema lüks. Öğrenci biletleri 50 TL olduğu için sinemaya gidemiyorum. Karnını doyurmak bile şu anda lüks. Asla öncelik olarak bakmıyorlar sinemaya (Grup 2).
- Öğrencilere bütçe ayrılabilir ve ayrılan bütçe ile öğrenciler geçinebilir. Mesela en azından öğrenciler sinemaya gidebilir artık. Sorunun cevabı ekonomi oluyor. Devletin halkını düşünmesini sağlayan sosyal devlet anlayışına sahip olması, en azından olamasa da yaklaşması gerekir (Grup 2).
- Ben bu konuda çok dertliyim çünkü benim memleketimde (Sinop) bile sinema yok ve en yakın sinema ne yazık ki 3 saat uzaklığımızda. Sinop Ayancık olarak, kültür merkezlerimiz de dönem dönem sinema gösterimleri yapıyoruz. Gerek vizyondaki filmler olsun

gerek izleyemediğimiz için daha önceki vizyonlardaki filmler olsun ulaşamadığımız. Aslında toplumun buna istekli olduğunu görüyoruz. Çünkü bütün seanslar dolu oluyor. Her şeyden, her ekonomik toplumdaki, her kültürel farklı gruptan insanlar olmuş oluyor ve bütün salonlar dolu oluyor. Bence bunların takip edilmesi gerektiğini ve her ile en azından bir tane sinema açılması gerektiğini düşünüyorum (Grup 3).

- Yönetmenlerin bu konuda yapabileceği yegâne şey daha lokal yerleri parçası haline getirmek. Yani çektikleri filmlerin parçası oldukça o bölgeler, ister istemez oraya o sinema ulaşacak. Zaten eğer oraya parçasını getiriyorsa, yönetmen kesinlikle orayı kültürel ortam olarak da dahil etmek isteyecek. Sivil toplum örgütleri ise gezer sinemalar, açık hava sinemaları gibi etkinlikler yapabilir (Grup 3).
- Okullarda sinema sadece boş dersleri dolduracak bir araç olarak görülmemelidir. Bunun yerine gerçekten devlet okullarında eğer sinema gösterilecek ise boş dersleri doldurmak için değil, nasıl güzel sanat hocaları var, beden eğitimi hocaları var. Bunun gibi sinemayla ilgilenen başında bir hoca getirip örneğin sanat filmini birlikte izlemek. Sonrasında bu filmin çözümlenmesini birlikte yapmak. Devlet okullarındaki çocuklarla beraber böyle çalışabilir diye düşünüyorum (Grup 3).
- Sinema salonları mantığından çok dijital sinemaya kaymış durumdayız günümüzde. Artık sinema salonunda gösterilen birçok film battı ya da zararını karşılayamadı şeklinde durumlar yaşanıyor şu an. O yüzden ben biraz dijital sinema üzerinden yönleneceğim. Dijital sinemanın her ne kadar biraz günümüzde artmış olsa da her yere tam böyle kaliteli bir seviyede internet erişimi olmadığı için ya da herkesin sinemaya izleyebileceği ekonomik durumu olmadığı için internet üzerinden halen erişim

sorunu yaşıyor. Bu yüzden yapılabilecek şeyler; bu uygulamaların bir şekilde devlet destekli olup ucuzlaştırılması, devletin kendi bir uygulama ya da bir platforma geliştirmesi ya da çok hızlı bir altyapı çalışmasıyla internet erişiminin hızlandırılması (Grup 3).

- Üniversiteler kendilerince dijital sinema platformları oluşturabilirler veya devlet desteğiyle sinema salonları açabilirler. Böyle öğrencilere daha indirimli biletler ile bir şekilde daha da kolaylık sağlarlar. Çünkü sinemanın aynı anda erişim sıkıntılarında biri de ekonomik şartlardan dolayı geliyor (Grup 3).
- Bir filmin ya da bir konunun bütün salonları hani istila etmesi ve çeşitliliği azaltması artık nerenin hangi bölümün suçu bilmiyorum. Bence bu da aslında sorunların çoğunu çözebilecek bir şey yani. Bir Türk komedi filminin on salonun dokuzunda gösterilmesi yani hitap ettiği topluluğu da daraltan bir şey. Sadece o filmi izleyenler o zaman o dönem sinemaya gidebilir. Yani onun yerine 2 salonda gösterip diğer salonlara farklı farklı kitlelere hitap eden filmleri alıp sinemanın daha ulaşılabilir olması sağlanabilir (Grup 3).

Soru 4: Sinema politikalarının belirlenmesine dezavantajlı grupların katılması nasıl sağlanabilir? Sinemada çeşitlilik ve çok kültürlülük nasıl mümkün olur?

- Hoşgörü ortamı olması lazım bence gerek setlerde ya da genel olarak çalışma ortamlarında. İnsanlarda bu yok. Kendilerini üstün görme davranışı var (Grup 1).
- Çok kültürlülük çabası var fakat bu çabayı da ben çok tasvip etmiyorum. Çünkü pozitif ayrımcılık gibi geliyor. Sadece ekranda daha çeşitli görülelim, kitlelerin daha çok hoşuna gitsin, daha çok para kazanalım gayesi ile yapılmış bir şey ve daha çok tutsun diye yapılmış bir şey.

- Ben bu pozitif ayrımcılığı tasvip etmiyorum. Kadını sette kadın olduğu için değerli değil de yapabildiklerinden ve potansiyelinden ötürü değerli buluyorum. Çünkü pozitif ayrımcılık aslında ister istemez zarar veriyor. Ben bir film festivaline başvursam ve bana gelip deseler ki ya biz normalde senin filmin almayacaktık ama çok az erkek filmi aldık. O yüzden seni filmi de aldık deseler ben hakarete uğramış gibi hissederim (Grup 1).
- Çok kültürlülüğe en açık olan alan sinemadır (Grup 2).
- Çok kültürlülük ancak diğer kültürlerin de var olduğunu kabul ederek başlar ve bunları iç içe bulundurarak başlar. Sinemada bu sorun bence şöyle ortaya çıkıyor; diğer kültürlerin varlığını yok saymakla başlıyor. Yani önce hepimizin Amerikalı olduğunu düşünmekle başlıyor. İşte uzaylıların bütün dünyada Amerika'yı istila etmesi ya da bütün dünyada Amerika'yı istila ederken, işte sadece rengi beyaz insanları tehlikeye atması ve bunun da sadece beyazların elinde çözülebilmesi. Aynıısı Türkiye sinemasında da Türkiye dizilerinde de çok var. Yan karakterler ekstradan gelen komedi unsurları olarak konulabiliyor, sadece farklı kültürlerde. Örneğin bir Laz karakter sadece şivesi ile aksan komedisi ya da aynı şekilde Doğulu Kürt bir karakter komedi unsuru olarak kullanılıyor. Fakat direkt olarak onları yan bir eğlence unsuru, eğlence aleti olarak kullanmak yerine bunların da aynı şekilde normal yaşamın bir parçası olduğunu kabul ederek yaşamı olduğu çıplaklığıyla yansıttığında, iki grubu da aynı ortamda aynı şartları yaşayarak gösterdiğinde, insanlar her türlü çok kültürlülüğü kabul edecek (Grup 3).
- Bence bunu direk sinemaya indirgememiz gerek. Önce bizim kendi içimizde farklı kültürleri kabul edip onlarla bir arada yaşamaya alışmamız açmamız gerekiyor ve buna

- toplumun da alışması gerekiyor. Komedi unsuru olmayan bir yan karakteri komedi unsuru olarak görmeye o kadar alışmış bir halk onu gerçekten de zaten bir komedi unsuru haline getiriyor. Ancak halkın bir gerçekliğini kırıp, duvarları kırıp ondan sonra bunu sinemaya yansıtmanız gerekiyor diye düşünüyorum (Grup 3).
- Bence bunu topluma entegre edebilmek için sinemanın ve televizyon özellikle görevi çok fazla. Örneğin şu an televizyon dizilerinde hiçbir şekilde hicap şeklinde kapalı bir kadın görmek mümkün değil. Yani muhalif bir aile olduğunu bile bildiğin dizilerde asla ve asla kadınların kafası kapalı değil. Yani dindar onlar ama yok mümkün değil. Bunu da bir şekilde kırmak lazım. Çünkü insanların samimiyetini birazcık engellediğini düşünüyorum. Çünkü hani doğru İstanbul'da bakıldığında yani yüzde 70 kapalılık oranı varsa televizyona yansıtılan İstanbul'da yok bu oran. Figüranlarda da yok. Kimse televizyonda kapalı kadın görmüyor, Kanal 7 ya da işte buna benzer bir kanal açmadığı sürece. Onlar da hani kapalı bir kadın koyduğu zaman da bütün iş o kadının kapalılığına odaklanıyor. Bütün iş o kadının dindarlığına odaklanıyor. Kadın böyle ilahi bir karakter oluyor (Grup 3).
- Biz çok kültürlü bir yapıyla büyüdük. Zaten herkes ve her ülke bu şekilde. Aslında bir mahalleye baktığında, mahalle baz alındığında herkes birbirine görece saygılı bir şekilde yaşıyor. Yani çok kültürlü olduğunun farkında ve insanların yaptığı şeyler çok karışmadan yaşamaya çalışıyoruz ama sinemada gerçekten bunu göremiyorum. Sinemada bu çeşitliliği daha çok hani göze hitap eden şekilde değiştiriliyor. Bir Türk dizisinde kızın yaşadığı mahalle kötü ama kız o mahalleye gece istediği saatte istediği etek boyu ile girebiliyor ama hiçbir sorun yaşanıyor. Yani samimiyet arttırılırsa bence nispeten ilerleme olur. Oradan mesela bir Suriyeli kadın

geçmiyor, o mahallede yaşamasına karşın. Herkes Türk, herkes açık, herkes istediği rahatlıkta ve tek problemin sanki onların yaşadığı aşk ilişkisiymiş gibi bir durum var (Grup 3).

- *Eğer farklılıklar gösterilecekse genelde, ya bir tarafı gömme ya bir tarafı yüceltme üzerine yapılıyor. Hani böyle karışık bir kültürel etkileşim gösterilmiyor. Gösterilecekse politik oluyor, normal yaşama entegre çok kültürlülük gösterilmiyor. Genelde bu politik durumda kadın üzerinden yansıtılıyor (Grup 3).*

4.2. BÖLÜM

SİNEMA EĞİTİMİNDE AKDENİZ KÜLTÜRÜ- NÜN YAPISAL ÖZELLİKLERİNİN KULLANIL- MASI NEDENSELLİĞİ VE KADIN YÖNET- MENLERİN ANLATILARINA KATKISI

Doç.Dr.Ragıp Taranç

Sinemada, çeşitlilik, kapsayıcılık ve çok kültürlülük kavramlarını en iyi sahiplenen ve uygulayanlar Akdenizli yönetmenlerdir. Akdeniz ülkelerinin verilerinde bu yönetmenlerin kültürel olarak birbirlerinden etkilenmelerine ve bu etkilenmelerin Akdenizlilik adı altında filmsel yansımalarda sıkça yer aldığına tanıklık etmekteyiz. Akdeniz Sineması kültürel olarak iç içe geçmiş çeşitliliklere sahiptir. Akdeniz coğrafyasını etkisi altına alan Helen, Roma ve Osmanlı İmparatorlukları bu çok kültürlülüğün tarihsel alt yapısını oluşturur. Gündelik hayatın yeme içme, eğlenme, inanç ve ritüelleri olarak birbirlerinden etkilenen ülkeler arasında zamanla savaş ve göçlerin etkisiyle de, Akdeniz'in özgür ruhu ile bu ülkelerin sanatçılarının sanatsal verilerinde sınırların ortadan kalkmasına neden olmuştur. Orta Anadolu'da "bozlak"ın söyleniş tarzına çok yakın olarak Portekiz'de "fado"ya rastladığımız gibi "rembetiko"nun Symrna minörü şeklinde İzmir'de (Türk,Yunan,İtalyan ya da

İspanya'dan göç eden Seferadların müzikal evreninde buluşan) bir tarz olarak doğup, günümüzde Modern ve Popüler müziğine yansımalarını Theodorakis ya da Hadjidakis'in müziğinde görebiliriz.

Öncelikle çeşitlilik, kapsayıcılık ve çok kültürlülük harmonisini sinemasal boyutuyla anlatıda bin dokuz yüz ellili yıllarda Cocayannis ve bin dokuz yüz altmışlı yıllardan itibaren de Fellini Akdenizli bir ruhla sergiledikleri hikaye anlatılarında Akdeniz'in önemli yönde zihniyet göstergesi olarak sundular. Bu ünlü yönetmenlerin temellerini attıkları Akdeniz sineması, bugün sivil bir düşünce olarak birçok festivalin, sinema formunun zihinsel boyutu olarak karşımıza çıkmaktadır.

Günümüzde ise "kadın yönetmenlerin" bu zihinsel boyutta üretimlerini Akdeniz ruhu ve kadın duysal boyutlarıyla pekiştirerek gerçekleştirmeleri, onların anlatılarını daha da zenginleştirecektir. Akdenizliliğin ruhunda var olan hoşgörü ile anlayış, kadınların varoluşsal öyküleriyle, özgür kadınların yaşamsal gerçeklerinin aktarılmalarıyla sinemada Akdeniz kültürü adına yeni bir alanın açılmasına katkı koyacaktır.

Bu bağlamda, film tasarım eğitiminde Akdenizlilik temel perspektifinden bir alt yapı temellendirilirken, kadın öğrencilerin film üretimleri ve festival yolculukları pozitif ayrımcılık adına gerçekleştirilmektedir. Akdenizli kadın köklerinde Kybele kültürünü korurken, Cocayannis'in "femme libre" özgür kadınları izleyici ile buluşurken, Fellin'in ya da Almadovar'ın kadınları sinemasal ikonlar olarak ana akım sinemasının kadın düşmanlığına karşı duruşu ile Akdeniz Sinemasının güçlü yanlarının simgesi olarak vurgulanmaktadır.

Sonuç olarak, Akdeniz Kültürü ile geleceğin sinemasında daha renkli ve farklı ya da aykırı sinemasal anlatımlarının yer alacağını ve böylece sinemada yönetmen koltuğunda kadın yönetmenlerin var olacağına inanarak, Akdeniz kültürüne

sahip çıkarak yetkin verileriyle sinema eğitimine önemli bir alt yapının oluşturularak bu oluşumda kadınlara da eşit olanaklar sağlanabileceği yönündeki görüşlerimizi savunduğumuzu ve bu görüşleri desteklediğimizi söyleyebilirim.*

*Bu konuyu daha iyi özümseyebilmek için ve Akdeniz Sineması'nın çok kültürlülük yönünü daha iyi anlayabilmek adına okuma önerileri olarak aşağıda belirttiğim kaynakları öneririm.

- Akdeniz Sineması'nın Kültürel Oluşum Sürecinde Yönetmen Michael Cacoyannis ve Stella Filminin Rolü R Taranç, M Tomak Türkiye Film Araştırmaları Dergisi 1 (2), 107-116
- Adı Vasfiye ve Uzun Bir Gece Filmlerinde Necati Cumalı'nın Sinemasal Yorumları R TARANÇ, M TOMAK: Artuklu Sanat ve Beşeri Bilimler Dergisi, 178-192
- Akdeniz Sinemasında Kadın Ragıp Taranç Yayın tarihi 2018 Sayfalar 217-230, Yayıncı Sobider

5. BÖLÜM

5. ULUSLARARASI KADIN YÖNETMENLER FESTİVALİ 2. ETAP HAK TEMELLİ SAVUNUCULUK ÇALIŞMASI

Çalışma kapsamında yönetmenlerin sinemada yaşadıkları sorunlara, taleplerine ve beklentilerine ilişkin olarak beş seri video çekilmiştir ve derneğin YouTube kanalında paylaşılmıştır. Bu videolarda kadın yönetmenler, bu alandaki akademisyenler ve danışmanlar görüş ve önerilerini dile getirmiştir:

(Jale İncekol, Gülten Taranç, Sevinç Baloğlu, Banu Bozdemir, Dilaver Bayındır)

5.1. Gülten Taranç (Yönetmen/UKYF Direktör):

"Aslında festival yapmak biraz dizi çekmek gibi. Çünkü, sürekli arka arkaya ertesi yıl geliyor. Daha beşinci yıl bitmeden altıncı yıla başladık gibi bir durum oldu. Kadın Yönetmenler Festivali sektör içerisinde şöyle bir etkiye sahip oluyor, bir kere buraya hep beraber toplanıyoruz ve burada bir network oluşturuyoruz. Ama yıllar içinde gördük ki festival için film çekmeye başlayan insanlar var. Bu da bizi mutlu ediyor. Demek ki kadın yönetmenleri özendirebiliyoruz film çekmeye. Biz ne kadar görünür olursak o kadar fazla film

5.2. Dr. Öğretim Üyesi Dilaver Bayındır:

1)Klasikleşmiş bir söylem var; “Amatör ruhla profesyonel iş yapmak”. 4 yıldır bu söylemin bu ruh durumunun “Kadın Yönetmenler Film Festivali”nde kelimenin tam anlamıyla can bulduğunu görüyoruz. Kişisel değerlerinizden vazgeçerek toplumsal sorumluluk ilkesini ön planda gözettiniz. Festivalin en kahraman kadını, isim anası, bunca yıl yaşamasında öncü ve yol gösterici oldunuz. 5. yılını yaşayacağımız bu uluslararası etkinliğin yönetmeni olarak; Sayın Gülten Taranç, neden ve niçin spesifik bir festival yapmak gereği duydunuz ve bu yıl dahil olmak üzere 5 yıldır nasıl bir macera yaşadınız?

Öncelikle ben de bir hikaye anlatıcısıyım. Bağımsız bir yönetmenim. 2010 yılından itibaren kadın sorunları ile ilgili filmler çekmeye başladım. Kısa filmlerim ve uzun metrajım ile Bazen finalist bazen de gösterim seçkisinde yer alarak pek çok yurtiçi ve yurtdışı festivallerde bulundum. Gördüm ki dünyada ve ülkemizde kadın yönetmenler sayısı çok az. Biz her ayın ilk pazartesinde kadın yönetmenler olarak toplanıyor ve birbirimizin sorunlarını dinliyor ve çözüm üretmek adına dayanışma içerisinde bulunuyorduk. Bu dayanışma ağında FİYAKA (Film Yapan Kadınlar) ve WMC (Kamerallı Kadınlar) oluşumları doğdu. Bu esnada sürekli toplantılar bir kişinin evinde düzenleniyordu. Düşündüm ki neden yılda bir kez de İzmir de toplanılmasın... Ve 2018’de 11 kadın yönetmenin ilk filmlerini gösterdiğimiz “İlkler Unutulmaz, Kadın Yönetmenler Haftası” etkinliği ile geçen yıl uluslararası olan festivalimizin temelleri atıldı. İkinci yıl daha fazla film gösterimi, atölyeler ve paneller gerçekleştirdik. Üçüncü yılımızda festival olduk. Dördüncü yılımızda ise pandemi ile festivalimize çevrimiçi bir platform kurarak uluslararası kadın yönetmenler festivali olduk. Uluslararası bir festival olurken yalnızca uluslararası film gösterimleri ile

yetinmedik. Ulusal fimleri uluslararası mecralarda gösterimi için "EAST- Angle Üniversitesi" ile İngiltere'de ulusal filmlerimizi gösterdik. Ayrıca Kosova Gerçek Derneği ile de Kosova da birkaç film gösterimi yaptık. Türkiye de ise uluslararası gösterim seçkilerimizi izleyici ile buluşturduk. Üç etaptan oluşan festivalimizde ayrıca Balkan ülkelerinden gelen başvuru yoğunluğu sebebiyle Balkan seçkisi için ayrı bir yarışma düzenledik. Dördüncü yılımızda ayrıca Kadın Yönetmenler Derneğini kurduk. Son etabımızda ise uluslararası festivallerle bağlantıya geçerek ulusal filmlerin bu festivallere katılımı için başvuru kodlarını ücretsiz olarak talep ettik. ECU Avrupa Bağımsız Filmler Festivali, Porto Femme(Portekiz) Uluslararası Film Festivali ile ortak olduk. Raindance Film Festival ve 13. Women's Rights Night ile birliğine girdik. Aslında bakarsanız gönderdiğimiz maillerde resmi bir dilden ziyade biz sinemacı için bu başvuru kodlarına neden ihtiyacı olduğunu çok açık bir dille dile getirdik. Çünkü zamanında bu başvuru kodlarını ödeyebilmek için doğal gaz faturamı yatıramadığım günleri hatırlıyorum. Tabii bu kadar da açık bir ifade ile belirtmedik ama farklı bir oluşum olduğumuzu Avrupa'dan daha rahat hissedebiliyorlar.

2)İçinde bulunduğumuz yüzyılda dünyada yaşanan gelişmelerle birlikte "Küreselleşme" tanımı oluşmuş ve Küreselleşme dünyanın küçülmesine global bir köy haline gelmesine neden olmuştur. (Küresel Köy, Kanadalı yazar Marshall McLuhan) Bu bağlamdan yola çıkarak toplumsal ve kültürel benzeşmelerin artması, tepkilerin ortaklaşması tüm dünyanın 2 yıldır mücadele ettiği salgın ve onun sonucu olarak yaşanan ekonomik zorluklar, üretimlerde yaşanan durgunluklar, film sektöründe de kendisini gösterdi. Buna rağmen Uluslararası ve Ulusal sinema sektörü arenalarından kadın yönetmenlere ulaşmak ve onları festival platformunda

ağırlamak gerçekten hiç kolay bir iş değil. Hatta olanaksız bir durum gibi gözüküyor. Bir festivalin en ciddi harcama kalemi olan “misafir ağırlama” işini bu şartlarda nasıl gerçekleştiriyorsunuz?

Yerel yönetim destekli bizim için bu anlamda çok önemli. Üç yıldır İzmir Büyükşehir Belediyesi en büyük destekçilerimizden biridir. Ayrıca bu yıl itibari ile Tire Belediyesi ile Ulusal Finalist Filmlerin Gösterimini ve Açılış Törenini gerçekleştireceğiz. Her yıl mutlaka İzmir’in merkezi dışında da belediyelere başvuru da bulunuyoruz. Çünkü bizim için as olan farklı kesimlere kadın yönetmenlerin filmlerini ulaştırabilmek. Bu anlamda da yerel yönetim destekleri bizler için çok önemli olacaktır.

3)Film sektöründe “erkek yönetmen” diye belirtmek gerekmiyor da neden “kadın yönetmen” diye ayırtırmak zorunda kalıyoruz. “Kadın Yönetmenler Film Festivali” başlığının altını çizdiğimizde özellikle bir eyleme ya da söylenmek istenen bir şeye dikkat çekmek için eleştirel bir yaklaşım mı düşünmeliyiz?

Tabii ki bizlerde kendimizi Kadın Yönetmenler olarak tanımlamak istemiyoruz. Ancak festivalimizin başladığı 2018 yılından sayımız 10 yönetmenden birinin kadın olması iken bu yıl sayımız yüzde yediye düştü. Sayımızın azlığını vurgulamak adına kadın yönetmenler diyoruz.

4)Bu yıl festivale farklı kategorilerde ve farklı sürelerde 300’e yakın film katıldı. Ulusal ve uluslararası bu filmlerin tür olarak dağılımı yapıldığında Belgesel filmlerin çoğunlukta olduğunu görüyoruz. Hatta süre olarak da uzun metraj film kategorilerine giriyorlar. Bu filmlerin konularında dikkatinizi çeken içerik veya biçim olarak anlatılmak istenenlerden bahsedebilir misiniz?

Bu artışın nedeni prodüksiyonlu olarak belgesel film yapımının uzun metraj kurmaca filme oranla daha az maliyetli olması belgesel film sayısını arttırmıştır. Bu durumda ekipmanların ucuzlaması ve hafiflemesi gibi etkenlerde var. Tüm kategorilerde aslında fark ettiğim daha kişisel hikayelerin öne çıkması. Kişisel olandan evrensele ulaşan hikayelerin sayısı çok fazla artmış bunda da Avrupa'daki sinema formlarının etkisi olduğunu düşünüyorum. Çünkü bu fonlar daha kişisel hikayeleri tercih ediyor.

5)Tüm filmlere baktığımız da 2020 sonrası gözle görülür bir değişim var mı? Çağını sorgulayarak üreten yönetmen sanatçılar ortaya çıkardıkları eserlerinde içinde yaşadığımız kaos ortamını bizlere aktarabiliyor mu? Bu iki yıl içinde festival ortamında izlediğiniz filmler içinde sizce ön planda olan sorunlar, olaylar neler, hangi konular daha öncelikli işlenmiş. Görüşlerinizi bizimle paylaşır mısınız?

En dikkati çeken nokta film sürelerinin kısılması orta metraj filmlerin yapımında bir artış söz konusu bunu da pandeminin etkisinin olduğunu düşünmekteyim. Dijital platformların çoğalması ile birlikte belgesel filmlerin anlatısı da değişti. Daha kolay izlenebilir daha ilgi çekici ve popüler konular sinemacılar tarafından tercih ediliyor. Bir başka nokta ise buluntu görüntülerle yapılan belgesellere daha çok rastlıyoruz. Gerçekten iki yıl boyunca derdi olan filmlere ev sahipliği yaptık. Kadın Yönetmenlerin gözle görülür biçimde toplumsal sorunlara kendi hikayeleri üzerinden daha hassas yaklaşımlar sergilediğini söyleyebilirim.

5.3.Banu Bozdemir (Sinema Yazarı/UKYF Danışma Kurulu Üyesi): *“Sinemada kadın yönetmenlerin varlığının önemli olduğunu düşünüyorum yani kadın bakış açısının. Sinemamızda on yıl öncesine kadar neredeyse erkek yönetmenlerin ağırlıkta olduğu bir bakış açısıyla filmler çekiliyordu. Neydi bakış açısı? Kadının karakterin daha az olduğu, kadının karakterin arka planda kaldığı, kadın karakterin erkek karaktere eşlik ettiği biraz daha edilgen bir moddaydı kadınlar. Ama şimdi kadın yönetmenlerin ortaya çıkmasıyla kadın karakterler biraz daha ete kemiğe büründü. Kendini ifade edecek, en azından yaşadıkları sorunlara (varsa şiddet yani illa fiziksel olması gerekmiyor ruhsal veya işyerinde mobbing hani her türlü aslında maruz kaldıkları ayrımcılık ve dışlanma gibi birtakım konularda) kadın yönetmenlerin bunlara el attığını düşünüyorum. Bu anlamda kadın yönetmenlerin sektördeki varlığını olumlu buluyorum ve daha da çoğalmasını istiyorum. Çünkü kadınlar gerçekten de hani edilgen varlıklar değiller, karton varlıklar değiller, üç boyutlular, bir şeyleri elde etmek için çok savaşıyorlar, çok çaba harcıyorlar. Bu çabalarının birazcık erkek yönetmenlerin elinde heba olduğunu düşünüyorum hep ben zaten ve bununla ilgili yazılarımda vardı. Kadın yönetmenlerin bence bu açığı birazda olsa giderdiğini ve kadınların sorunlarına sahip çıktığını düşünüyorum. Bu anlamda önemli olduğunu tekrar vurgulamak gerekiyor.”*

5.4.Sevinç Baloğlu (Yönetmen/UKYF Danışma Kurulu Üyesi): *“Festivaller biliyorsunuz bir yandan, farklı kültürlerden gelen yönetmenlerin filmlerini, izleyiciye ulaştıran, dünyayı yeni sinema pencerelerinden göstermeyi hedefleyen bir organizasyon olmasının yanısıra, bir yandan da bu alandaki uzmanları, profesyonel kişileri bir araya getirerek yeni projelerin doğmasına, yeni fikirlerin üretilmesine olanak sağlayan platformlar olarak da görülebilir. UKYF'nin ayrıcalığı*

ise bu işlevini, kadın yönetmenlerin imzalarını taşıyan filmlerle birlikte dünya sinema sektöründeki kadınları bir araya getirerek yapıyor olması. UYKF bu açıdan, dünyadan pek çok sinemacı kadını, bildikleri bir alanda, bir 'uzmanlık' alanında; bir başka deyişle kurmak istedikleri bir dünyayı gösterecekleri bir alanda, bir araya gelip onlara konuşma fırsatı, projelerini birbirlerine anlatma fırsatı veren bir organizasyon olması ile de öne çıkıyor. Dahası, festivallerde bu tür buluşmalardan sadece yeni projeler değil, aynı zamanda yeni dostluklar da doğabilir. Dolayısıyla Kadın Yönetmenler Film Festivali'ne bu açıdan baktığımız zaman, festival geleceğe yönelik yeni projeler üretilmesinde de önemli bir motivasyon gücü yaratıyor diye düşünüyorum. Bunun yanı sıra dünyadan pek çok yönetmenin filminin oraya gelmesi, birlikte o filmler üzerine konuşulması, kuşkusuz bu 'motivasyon gücü' nün ötesinde, festival katılımcılarına önemli bir vizyon açma misyonu yüklüyor olması da çok çok önemli. Dolayısıyla dünyanın farklı ülkelerinden kadın yönetmenlerin bir araya gelmeleri ve gerek motivasyon gücü ile yenilenmeleri gerek yeni vizyonlar kazanabilmeleri ancak festivallerle mümkün. Bir yandan da şöyle düşünüyorum; eğer bir kadın yönetmensiniz ve dünyanın farklı ülkelerindeki farklı kadınların ne yaşadıklarını ne düşündüklerini ne hissettiklerini onların filmleri ile görebiliyorsanız; hele ki o yönetmen gelmişse ve birebir onunla konuşmuşsanız, sinemacı kadınlar olarak, dünyaya birlikte söyleyecek pek çok ortak mesajınız olduğunu da görebiliyorsunuz. Dolayısıyla festivallerin sadece gösterim alanı olarak düşünülmemesi lazım. Festivaller aynı zamanda yeni projelerin filizlenme mekanlarıdır. Bu anlamda, uluslararası Kadın Yönetmenler film Festivali çok önemli bir işlevi de yerine getirmeye başladı. Özellikle uluslararası dünyadan kadın filmleri organizasyonları yapan kuruluşların temsilcilerini bir araya getirerek, bu organizasyonların daha

işlevsel ve ortak bir hareketin ivmeleri olabilmeleri için neler yapılması gerektiği konusunda da zoom üzerinden paneller düzenledi. Kadın sinemasının güçlendirilmesi için çok önemli bir atılım yaptı. Şöyle ki Festivalin dördüncü yaşına bastığı ve pandemi dönemine denk geldiği 2020 yılında, dünyadan merkezine kadını alarak çalışmalar yapan bazı filmi festivalleri UYKF ile yazışmaya başladılar. Dolayısıyla onlarla bir araya gelmek ve evrensel kadın sorunları üzerine konuşmak, tartışmak ve bunu sinemaya çeşitli hikayelerle aktarmak için farklı bir sinerji yaratılmaya başlandı. Örneğin Paris'ten, Makedonya'dan, Portekiz'den film festivalleri UYKF ile yazışarak yeni işbirliklerinin kapısını araladılar. Bu işbirliklerinin ilki Fransa'dan gelen bir taleple başladı. Paris'in önemli bir festivali olan (ÉCU Avrupa Bağımsız Filmler Festivali) bizim altıncı yılımızda -uluslararası kadın yönetmenlerin altıncı yılında- bir araya gelip dünyadan yaptıkları bir seçki ile hem de sadece Fransız filmleri değil- kadın sorunlarını Türkiye'de İzmir'de gündeme getirecek bir organizasyon yapmak istediklerini belirttiler. Şimdi böyle bir şey aslında, şuna yol açıyor ki yani daha beşinci yılında bu başarıyı elde etmiş bir festival, dünya kadınlarıyla İzmir'de buluşma gibi çok önemli bir merkez olmaya gitmeye başladı. Dolayısıyla kadınların sadece ürettikleri filmler değil, hikâyelerin çeşitlenmesi anlamında festival önemli bir aracılık rolü üstleniyor. Evet tabii ki sadece kadınları bir araya getiriyor gibi düşünmemek lazım. Çünkü bu filmlerin yönetmenleri kadın olsa da kuşkusuz, ekiplerinde erkek arkadaşlarımız, erkek yapımcılar ya da izleyiciler açısından baktığınız zaman erkek izleyiciler de var ki bu seneki erkek izleyici yine çok yüksekti. Bu açıdan da UYKF birleştirici bir sinerji de yaratacak durumda. Yani Festival'in bu çok yönlü, bir araya getirci, birleştirici kimliği; sorunları konuşmak, tartışmak sinemadan yol açarak, yeni birlikteliklere yol açan bir ışıltı yaratıyor. Dolayısıyla bu ışıltıyı beyazperdede hep

beraber görmek ve çoğaltarak yaymak için altıncı yılında yine kadın sinemacılar bir arada olacağız."

5.5.Jale İncekol (Yönetmen/UKYF Danışma Kurulu Üyesi):

"Kadın yönetmenler olarak birbirine çok benzer sorunlarla mücadele ediyoruz. Burada bir arada bu sorunlara çözümler bulmaya çalışıp, birbirimize destek oluyoruz. Ben ilk sene buraya davet edildiğimde yabancıysa olduğum festival ortamında kendimi çok yalnız hissedeceğim düşünmüştüm. Ama çok kısa süre içinde kalıcı dostluklar edindim. Kadınlar olarak biz zaten her alanda çok çetin bir mücadelenin içindeyiz. Bunu aşmanın yolu da dayanışma içinde olmaktan geçiyor. Kadın Yönetmenler Festivali bu dayanışmanın en iyi örneklerinden biri."

5.6.Sema Pekdaş (Avukat/UKYF Danışmanı):

"Kadın Yönetmenler Festivali ile kadını görünür kılıyorsunuz. Kadınlar iş yapıyor, bu işlerini sergiliyorlar, bu işleri nedeniyle kamunun önüne çıkıp ödüller alıyorlar, sorunlarını dile getiren filmler yapıyorlar. Sorunları görünür hale getiriyorlar. Ben çok değerli bir çaba olarak görüyorum. Kadının görünür olmasının önemli olduğunu düşünüyorum. Eğer değişiklik sağlanıyorsa biz demokrasiyle yaşayacaksak, özgürlük ortamında hayat devam edecekse, bu eşitliği sağlamak zorundayız. Hak temelli bir dünya yaratmak zorundayız. Bunun içinde kadının görünür olması lazım. Ben hep şeyi söylerim, kadına yönelik şiddetin engellenmesi açısından da bu önemlidir. Kadınlar ne kadar görünür olurlarsa, kadınlarla ilgili politikalar o kadar hayata geçer. Yönetici kadının varlığı diğer kadınların da kendisini güvende hissetmesidir. Ama tırnak içinde "Kraliçe Arı" pozisyonunda olmamalı. Kadınlar çoğalmalı, tek değil. Kadınların varlığı (kamusal alanda, toplumsal hayatta, sanat alanında), görünür olması, eşitliğin sağlanması, kadına yönelik olumsuz ayrımcılığın ve şiddetin

önüne geçilmesi için çok değerli. Bu yüzden Kadın Yönetmenler Festivali de kadınların üretimlerinin ortaya çıkması, kadınların görünür olması, kadınların varlıklarıyla ve ürettikleri ile "ben varım" demesi, bu özgüveni göstermesi kadının güçlenmesi politikasıdır. Bizim kadını güçlendirme politikalarına ihtiyacımız var."

5.7.Dilek Çolak (Yönetmen/UKYF Danışma Kurulu Üyesi):

"Kamera kullanan kişinin bir kadın olması tabii bu 15 öncesinden bahsettiğim bir şey bu arada yani ben 15 önce belgesel çekmeye başladım. O tarihlerde gerçekten bir kadının elinde olan kamera herkes için çok farklı geliyordu. En azından benim dolaştığım yerlerde bu böyleydi ve bana kolaylık sağlayan bir şeydi. Yani insanlar çok kolay evlerine davet ediyorlardı, çok kolay fabrikalara geliyordum, tarlalara giriyordum ve benim girdiğim her alanda çoğunlukla kadınlar zaten vardı. Yani tarlada da çalışan kadınlardı, evde de çalışan kadınlardı, fabrikalarda da kadınlarla hep muhatap oldum. O yüzden onlar için o kamerayı kullanan kişinin kadın olması rahatlatıcı oluyordu. Yani bir kadınla konuşuyor olmaları, bir kadınla dertleşiyor olmaları sanki komşularıyla, iş arkadaşlarıyla konuşuyormuş gibi rahatlatıyordu onları. Bu erkekler için de öyleydi yani. Erkekler de sanki farklı bir kadın görüyorlardı etraflarında. Yani elinde kamerası olan, canı istediği gibi dolaşan, hiç kimseye eyvallahı olmayan bir kadını güçlü görüyorlardı ve bunun saygısını duyuyorlardı. Bu hem Türkiye'de böyle oldu benim için hem de yurt dışında. Mesela Güney Amerika'da ben çok fazla belgesel çektim. Neredeyse dolaşmadığım noktası kalmadı. Amazonlara kadar girdim. Girdiğim her yerde o kamera bana güç sağladı. Yani kameranın arkasındaki kadın olmanın gücünü yaşadım. Hiçbir zaman kadın olmanın dezavantajını o anlamda yaşamadım. Ama tabii bu demek değildir ki benim yaşamadığım şeyi başkaları

yaşamıyor. Hayır yaşıyorlar. Maalesef bu hem biz de hem de dünyanın birçok ülkesinde kadınlar halen üretmeye çalışıyorlar, halen var olmaya çalışıyorlar. Bu yüzden de zaten bu tarz kadın film festivallerinin değeri çok daha fazla oluyor. Çünkü daha fazla dayanışıyoruz. Ürettiğimiz, bin bir emekle meydana getirdiğimiz filmlerimizin, belgesellerimizin seyirciyle buluşmasını sağlıyor. O içimizdeki umudu, hikayelerimizle birleştirip çok çok daha fazla üretim sağlamamızı sağlıyor ayrıca. Kadın Film Festivali'ne ben neredeyse hemen her sene bir şekilde katılıyorum. Bu bende daha çok üretmek için her festival sonrası daha çok yazıyorum. Daha çok film değiştirebileceğim hikayeler üzerine kafa yoruyorum. Kadın yönetmenlerle bir arada olmanın tabii çok çok daha fazla güzellikleri oluyor. Birbirimizi anlıyoruz, konuşuyoruz, sohbet ediyoruz ve yaşadığımız zorlukları birbirimize paylaşarak bunların üstesinden nasıl gelebileceğimiz üzerine kafa yoruyoruz. Bu anlamda da çok önemli zaten bu film festivalleri.”

5.8.Aysım Türkmen (Yönetmen/UKYF Danışma Kurulu Üyesi): “Adı konulmamış özgünlüklerinin farkına varılmasına ve de bu özgünlüğün keşfine imkân sağlıyor kadınların bir arada olması. Bütün bu filmleri görmek bu özgünlüğün, bu bakış açısının ve bu bakış açısının ne kadar kıymetli olduğunun altını çiziyor. Bunun ötesinde de birbirimizi tanımamızı sağlıyor, birbirimizle ilişki kurmamızı sağlıyor. Yönetmenler o festivale geldiklerinde arkadaş oluyorlar, hiçbir şey olmasa arkadaş oluyorlar ve bu dostluk, bu arkadaşlık onlarca yıldır sektörde aslında bu dostluklarla film yapabilme imkânı bulmuş erkek yönetmenlerin oluşturduğu lobilere alternatif oluşturuyor. Lobiler var, kaçınılmaz olarak bütün dünyada lobiler var ve daha çok erkek egemen lobiler var. Tam da bu lobilere yeni bir lobi oluşturmak için değil ama en azından bu lobilerin ister istemez yaptıkları baskılara

karşı birlikte direnebilmek için, dayanabilmek için, işlerimizi çıkarmak için düştüğümüz zor koşullarda birbirimizi tutunabilmek için, birbirimizi tanımaya, birbirimize ilişkiye geçmeye çok ihtiyacımız var.”

5.9.Fatoş Yapıcı (Kurgu Yönetmeni): “Film festivalleri sadece filmlerin gösterim platformları olarak değil aynı zamanda meslek profesyonellerinin bir araya geldiği workshopların yapıldığı, atölye çalışmalarının yapıldığı, meslekle ilgili sıkıntıların ve sorunların paylaşıldığı, yeni dostlukların kurulduğu aynı zamanda dünyadaki sinemacıların dünyasında neler oluyor, onların duygu dünyasını anlamamız açısından da bir birliktelik mekanları olarak görüyorum. Bu anlamda Kadın Yönetmenler Festivali’ni İzmir’de de bir kurgucu olarak takip ediyorum yıllardır. Çok da keyif alıyorum. Verimli çalışmalar yapıyor. Hak temelli savunuculuk açısından da baktığımız zaman son yıllarda özellikle ülkemizde kadınlara yaşam hakkının dahi elinden alındığı bir süreç yaşıyoruz. Bu anlamda kadın yönetmenlerin sesini duyurması açısından, görünürlük kazanmaları açısından özellikle takip ediyorum İzmir’deki kadın yönetmenler Festivali’ni. Bir kurgucu olarak da meslek adına meslek profesyonelleri ile bir araya gelmekten çok keyif alıyorum. Anaakım sinemanın haricinde özellikle festivallerde gösterilen filmleri İzmir’den izleyebilmemiz sınırlı koşullar içerisinde gerçekleşiyor. Bu anlamda Kadın Yönetmenler Festivali azınlıkta olan kadınların dünyasını görünür kılması açısından da oldukça etkili.”

5.10.Prof. Dr. Berrak Taranç (Müzikolog / Film Müzikçisi): “Her sektörde olduğu gibi çalışan kadın sayısı genellikle film endüstrisinde de düşük ve bu hem yönetmenlerde hem senaryo alanında hem film müziği alanında hem dizi sektöründe hem de uzun metraj, kısa metraj belgesel konu-

larında bütün dünyayı bağlayan bir problem. Genel olarak kadınlara çok fazla öncelik verilmiyor. Tarihsel perspektife baktığımızda mitolojiden itibaren kadının ikinci planda tutulduğunu ve genellikle güçlü ve egemen olanın erkekler olduğunu gözlemleyebiliyoruz. Tabii ki bu tarihsel süreç içinde yaşanan kadın-erkek birlikteliğinin eşitlenmemiş olmasının neticesinde film sektörü de birtakım negatif değerler alabiliyor kadın çalışan konusunda. Bu Türkiye'nin de problemi dünyanın da problemi diye düşünüyorum.”

5.11.Doç. Dr. Sabire Soytok (Akademisyen): “5.inci Uluslararası Kadın Yönetmenler Film Festivali’ni çok kıymetli buluyorum ve İzmir’de böylesi bir festivalin olmasının çok büyük bir boşluğu kapattığına inanıyorum. Gülten Taranç benim öğrencim ve öğrencilerimi de şu an lisanstaki öğrencilerimi de çevresine alıp onlarla çok güzel işler yapmasından dolayı da gurur duyuyorum. Nice güzel festivallerinin devamını diliyorum.”

5.12.Dilara Mutlu (Finalist Yönetmen): “Sinemada kadın yönetmenlerin bakış açısı daha farklı oluyor. Çünkü kadınların yaşadıklarını, kadınların gözünden çok daha rahat aktarabiliyor. Çünkü onlar da aynı zorlukları yaşıyorlar, onlar da aynı yollardan geçmiş oluyorlar ve bu bakış açısıyla beraber zorlukları atlatmak çok çok daha kolay olduğunu düşünüyorum. Mesela İran sinemasında -özellikle benim etkilendiğim- kadın bakış açısı, kadınlar tarafından yazılan ve yönetilen filmler beni çok etkiliyor çok da ders çıkarıyorum kendime. Çünkü ne kadar coğrafyalarımız farklı olmuş olursa olsun aslında yaşadığımız şeyler çok benzer. Ben bu bakış açısının çok önemli olduğunu düşünüyorum.”

5.13.Seda Özeltan (Yönetmen): “Female gaze¹⁹ benim çok çok önem verdiğim bir şey. Çünkü kadrajın kurulumundan

tutun kamera hareketlerine kadar kesinlikle bir female gaze durumu söz konusu, male gaze gibi. Evet bazı kadınlar male gaze ile ilerlemeyi tercih edebilirler ama bence bu bile bir tercihtir. Bu bile bir duruştur. Özellikle kendi seçtikleri görüntü yönetmenleri ve ekip üyeleri birlikte mesela Céline Sciamma ve Claire Mathon gibi birlikte çalışan yönetmenler ve görüntü yönetmenlerinin female gaze (yani kadın bakış açısını) çok daha fazla ortaya koyduğunu söyleyebiliriz.”

5.14.Gülden Cevher Öz (Yönetmen): “Kadın yönetmenler bence hani üretim dinamiklerine katkısı bakımından en çok söylemsel açıdan bahsedebilirim herhalde. Çünkü kadın yönetmenler gerçekten bu bakış açısıyla filmler üretmeye başladıklarından beri bence sinemada hani yeni bir sinema, başka sinema, alternatif metinlerden bahsetmek mümkün. O klasik anlatı yapısının sunduğu o dar kalıplar içerisindeki metinlerin değişmesini sağlayan da bence kadın yönetmenler olduğu için çok ciddi bir dönüşümünde ben de katalizörü olduklarını düşünüyorum.”

SONUÇ

Kadınlar yüzyıllardır var olan toplumsal cinsiyet eşitsizlikleri yüzünden bürokrasiden siyasete, sanattan spora, müzikten edebiyata, eğitimden iş dünyasına kadar hayatın her alanında çok boyutlu eşitsizliklere, katmerli ayrımcılıklara, çok çeşitli adaletsizliklere, şiddetin farklı türlerine (fiziksel, cinsel, psikolojik, ekonomik, dijital, ısrarlı takip gibi) ve bir dizi insan hakları ihlallerine her geçen gün daha sık maruz kalmaktadır. Benzer durum sinema sektöründe de geçerlidir.

Kadın yönetmenlerin oranı erkeklerin dörtten birinden azdır, erkekler sinemada ön planda yer alırken kadınlar sinemada görünür olmak için mücadele etmektedir. Kadınlar çeşitli zorluklar nedeniyle erkekler göre daha az film çekmektedir ve bu durum festival başvurularına da yansımaktadır. Kadınlar halen uluslararası festivallerde daha az aday gösterilmektedir, ödül jürilerinde ve ödül dağıtımında kadınlar geri planda kalmaktadır. Kadınlar film setlerinde cinsel tacize maruz kalmaktadır. Bir diğer ifadeyle, kadınlar için sinemada fırsat eşitliği sağlanamamaktadır.

Kültürün en önemli taşıyıcısı sinemadır. Kadınların hayatın her alanında özgürce var olabildiği bir dünya için sinemada da kadının özgür olması gerekir. Bunun için öncelikle sinemanın yapım aşamalarının (pre-produksiyon, prodüksiyon ve post-produksiyon) tümünde kadınlar eşit temsil edilmeli, özellikle film setinde kadın yönetmen, yardımcı yönetmen, görüntü yönetmeni sayısı artmalıdır. Böylece, çoğunluğu erkek olan çekim ekibi tarafından çekilen filmlerdeki "erkek bakış açısı" sorunu ortadan kalkacaktır. Aynı zamanda, sinemadaki uzun ve esnek çalışma saatleri ve çalışma koşulları iyileştirilmeli, cinsiyetler arasındaki ücret eşitsizliği engellenmeli ve "eşit değerde işe eşit ücret ilkesi"

benimsenmelidir. İşte bu yüzden UKYF -özellikle son 5 yıl^{pn} içerisinde kadın yönetmenlere yönelik olarak- büyük bir özveriyle çalışarak 5. Uluslararası Kadın Yönetmenler Festivali'ni yapabilme yeterliliğini gösterebildi. Amacımız bu festivali önümüzdeki yıllarda da önemli iş birlikleri (uluslararası aktörler, sivil toplum örgütleri, belediyeler gibi) ile düzenlemek ve sürdürülebilir kılmaktır.

Unutmayalım, sinemada da kadınlar birlikte güçlü.

Ezcümle, dayanışma kazandırır.

ÖNERİLER

Sinemada ayrımcılığın, adaletsizliğin ve insan hakları ihlallerinin sona ermesi, eşitliğin ve kapsayıcılığın sağlanması için önerilerimiz:

- Kadın yönetmenler örgütlü hareket etmeli; kadın yönetmenlerin dayanışma içinde olmaları, bir araya gelerek fikir alışverişinde bulunacakları ve ortak kararlar alabilecekleri ağlar/platformlar/dernekler/vakıflar/inisiyatifler kurulmalı
- Çeşitlilik ve çok kültürlülük konusunda toplumsal farkındalığı artırıcı kampanyalar yürütülmeli (özellikle sosyal medyada hak temelli savunuculuk kampanyaları, caddelerde billboardlar, TV ve radyo programları gibi)
- Kadın yönetmenleri ulusal ve uluslararası mecralarda bir araya getiren festivaller, seminerler, eğitimler, atölyeler, zirveler, kongreler, paneller, deneyim paylaşımı toplantıları gibi farkındalık ve network çalışmaları daha sık yapılmalı
- Daha fazla kadın yönetmenin film çekmesi özendirilmeli; kadın yönetmenlere devlet, belediye, özel sektör ve uluslararası kuruluşların finansal destekleri çoğaltılmalı
- Senaristler kadınlara güçsüz, zavallı, yardıma muhtaç ve savunmasız roller yazmaktan vazgeçmeli, sinemada güçlü kadın profillerinin sayısı artırılmalı
- Filmlerde iki ana kadın-karakterlere yer verilmeli, bu karakterler ev içine sınırlandırılmamalı ve kamusal alanda (iş dünyası, sanat, sinema, siyaset, bürokrasi gibi) yer alan karakterler olmalı
- Kadınların sektörde yaşadıkları taciz ve istismar vakalarının önlenmesi için önleyici ve caydırıcı yaptırımlar uygulanmalı (bu konudaki cezalar artırılmalı, tacizci ifşa edilmeli ve bir daha sektörde çalışmamalı)

- Sinemada cinsiyetçi ayrımcılığı, şiddeti, tacizi, istismarı, hakaret ve nefret söylemlerini besleyen davranışlara ve repliklere son verilmeli
- Yapımcılar başta olmak üzere yönetmenler, oyuncular ve tüm film ekibi belirli aralıklarla (her altı ayda bir) toplumsal cinsiyet eşitliği eğitimleri almalı
- Sanatın birleştirici, bütünleştirici ve kapsayıcı özelliğinden faydalanılmalı; film karakterleri, oyuncularını ve ekibinde çeşitlilik ve çok kültürlülük sağlanmalı
- Sinemada pre-prodüksiyondan post-prodüksiyona kadar tüm yapım süreçlerinde hak temelli bir yaklaşım benimsenmeli
- Sinemada bir kültürün baskın olmasından kaçınılmalı ve bir arada yaşamanın birlikte mümkün olabileceği her aşamada vurgulanmalı
- Öğrencilerin sinema ve televizyon bölümlerini tercih etmeleri teşvik edilmeli ve “toplumsal cinsiyet eşitliği” zorunlu ders olarak müfredata eklenmeli
- Öğrenciler üniversite 3. ve 4. sınıfta bir kadın yönetmenin yanında gönüllü staj yapmalı

KAYNAKÇA

1. CEDAW (Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi),
<http://www.kaced.org/images/files/CEDAW%20metni.pdf>.
Council of Europe, Female professionals in European film production, <https://rm.coe.int/female-professionals-in-european-film-production-december-2021/1680a4d30a>.
2. Eşit Adımlar, Filmlerde Cinsiyet Eşitliği,
<http://www.skdturkiye.org/esit-adimlar/guncel/filmlerde-cinsiyet-esitligi> (Erişim Tarihi: 18.06.2022)
3. Eşitlik, Adalet, Kadın Platformu, Oscar'dan Enstantaneler: Dönüm Noktaları ve Erkeklik Krizi,
<https://esitlikadaletkadin.org/oscar-gecesinden-enstantaneler-kadınların-başarısı-cinsiyetçi-sakalar-ve-erkeklik-krizi/> (Erişim Tarihi: 18.06.2022)
4. Ferris State University, Diversity and Inclusion Definitions,
<https://www.ferris.edu/administration/president/DiversityOffice/Definitions.htm> (Erişim Tarihi: 01.06.2022).
5. Global Diversity Practice, What is Diversity & Inclusion?,
<https://globaldiversitypractice.com/what-is-diversity-inclusion/> (Erişim Tarihi: 04.06.2022).
6. Great Place to Work, Why is Diversity & Inclusion in the Workplace Important?,
<https://www.greatplacetowork.com/resources/blog/why-is-diversity-inclusion-in-the-workplace-important> (Erişim Tarihi: 02.06.2022).
7. Haklara Destek Programı, Hak Temelli Yaklaşım,
<https://www.haklaradestek.org/tr/hak-temelli-yaklasim> (Erişim Tarihi: 05.06.2022).
8. Inclusion.me, What does Inclusion mean?;
https://www.inclusion.me.uk/news/what_does_inclusion_mean (Erişim Tarihi: 03.06.2022).
9. International Labour Organization, Diversity and inclusion in the workplace, https://www.ilo.org/global/about-the-ilo/newsroom/news/WCMS_841085/lang--en/index.htm (Erişim Tarihi: 02.06.2022).

10. Kagan, D., Chesney, T. & Fire, M. (2020), Using data science to understand the film industry's gender gap, Palgrave Commun 6, 92.^{pn}
11. Kaşıkırık, A. ve Gülümser, I. (2021). Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinin Anayasalara ve Uluslararası Sözleşmelere Yansıması, Ulusam Türkiye Politik Çalışmalar Dergisi, 1(1): 59- 69.
12. Katılım Hakkı, Hak Temelli Yaklaşım,
https://www.katilimhakkı.org/wpcontent/uploads/2020/02/Hak-temelli-yaklaşım_kontrol-listesi.pdf
(Erişim Tarihi: 19.06.2022).
13. Queensborough Community College, Definition of Diversity,
<https://www.qcc.cuny.edu/diversity/definition.html>
(Erişim Tarihi: 05.06.2022).
14. Sivil Toplum Geliştirme Merkezi, Hak Temelli Yaklaşım Nedir?,
<https://www.stgm.org.tr/hak-temelli-yaklasim-nedir-0>.
15. Stanford Encyclopedia of Philosophy, Multiculturalism,
<https://plato.stanford.edu/entries/multiculturalism/>
(Erişim Tarihi: 09.06.2022).
16. United Nations, Universal Declaration on Cultural Diversity,
<https://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/universal-declaration-cultural-diversity>.
17. Türkiye Zekâ Vakfı, Sinema Sektöründe Cinsiyet Eşitsizliği: Bechdel Testi,
18. <https://www.tzv.org.tr/#/haber/6245>
(Erişim Tarihi: 19.06.2022).
19. Feminist sanata ait bir terim. Genel olarak erkeğin bakış açısından bakan sanata karşı kadının gözünden bakan sanatı anlatır.

KONAK BELEDİYESİ

KADIN YÖNETMENLER HAFTASI

2 - 9 MART 2018

"Kadın Yönetmenler İlk Filmleriyle
Şehrimiz İzmir'del"

İLKLERİNİ UNUTULMAZ

#bubirbağımsızfilmhareketidir #kadınlarvardır #ilklerunutulmaz

KONAK BELEDİYESİ

ŞARKEM

İZMİR

KADIN
YÖNETMENLER
HAFTASI

2.

1-7 MART '19

TÜRKAN SAYLAN
KÜLTÜR MERKEZİ
FRANSIZ KÜLTÜR
MERKEZİ

*Türkiye'de 10 yönetmenden
yalnızca 1'i kadın.

INSTITUT
FRANÇAIS

DİRAYE

İZMİR 2020
MART
29-05

KADIN
YÖNETMENLER
FESTİVALİ 3.

HER KADIN BASKA
HAYALLER KURAR.

4. ULUSLARARASI
YÖNETMENLER
FESTİVALİ 2021
VIRTUAL

4th INTERNATIONAL WOMEN FILMMAKERS FESTIVAL
1 - 7 MART / MARCH
22 NİSAN / APRIL - 5 MAYIS / MAY
25 - 30 HAZİRAN / JUNE

TÜRKİYE | İZMİR | BİRLEŞİK KRALLIK | KOSOVA
TURKEY | IZMIR | THE UK | KOSOVO

KADIN
YÖNETMENLER
DERNEĞİ

T.C. KÜLTÜR VE TURİZM
BAKANLIĞI
Sinema GENEL
MÜDÜRLÜĞÜ
İZMİR
BÜYÜKŞEHİR
BELEDİYESİ

www.kadinyonetmenlerfestivali.com.tr

ULUSLARARASI

KADIN YÖNETMENLER FESTİVALİ

5. 2022
İZMİR

5th INTERNATIONAL WOMEN FILMMAKERS FESTIVAL

27 Şubat – 8 Mart
25 February – 8 March

25 Nisan – 9 Mayıs
25 April – 9 May
TÜRKİYE | İZMİR | TİRE | ÇEVİRİMİÇİ
TURKEY | İZMİR | TİRE | ONLINE

T.C KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI KATKILARIYLA

T.C. KÜLTÜR VE TURİZM
BAKANLIĞI

#weareforcingtheboundaries #sınırlarıaşıyoruz

www.kadinyonetmenlerfestivali.com.tr

